TREI SERGENȚI

CAMPANIA ROMÂNILORU IN BULGARIA

DE

ALESSANDRU PELIMON

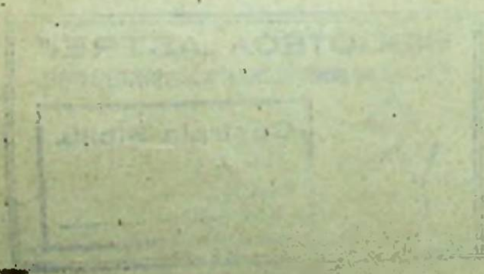

BUCURESCI

24. Noua Typogra. Naționalĕ, C. N. Radulescu, Str. Academiei 24.

1879.

PARTEA ÂNTÊI

I

OSTAŞUL ROMÂNU

Am putea să întitulămŭ opul acesta, Eventurile a treĭ sergenţĭ şi întêmplările a treĭ fete, despre a le cărora infortunĭ avemŭ a vorbi. Dér, fiind-că cu acéstă ocasiune se narează evenimente şi împregiurărĭ ostăşescĭ, dintre cari, lectorulŭ se interesează maĭ mult a sci pre cele ce privescŭ pe armata română, încât se găsescŭ descrise aci, îĭ lăsămŭ tot titlulŭ care îlŭ are. Ca să începemŭ, ne rĕdicămŭ ochiĭ maĭ ântêiŭ către casarmă.

Puçinele vorbe ce vomŭ ḑice despre acolo, decurgŭ din simţimentul de frate şi părinte, pentru că acestĭ junĭ bărbaţĭ, fraţiĭ noştri, sŭntŭ détorĭ, chiar de la cele d'ântîĭ ḑile a le casarmeĭ, să dea essemplu d'uă mare ordine, precum sŭntŭ chiămaţĭ d'a apĕra, cu întréga naţiune, Patria şi a susţine respectul legilorŭ.

Óre-cari alunecărĭ, cum am ḑice, abaterĭ a le unora, este gunoiul dupe uşă ce nu trebue ţinut şi acoperit în casă... orĭ cine vorŭ fi aceĭ cari le comite!..

Recrutul dér, să 'lŭ cunóscemŭ cu micele luĭ peripeţiĭ.

După tragerea sorţilorŭ, recruţiĭ se distribuescŭ după voinţa lorŭ la corpurĭ, maĭ cu sémă după ocupaţiunea ce aŭ avut-o; spre essemplu: ceĭ cari aŭ fost cu vite, cŏcĭ eĭ cunoscŭ cum trebue să caute caiĭ, îĭ trimitŭ la cavalerie; ceĭ cari sûntŭ industriaşĭ, dogarĭ, ferarĭ, se trimitŭ pe la pompierĭ; lemnariĭ şi ferariĭ se daŭ la artilerie, cŏcĭ ferariĭ ajută la potcovitul cailorŭ, pentru cari aŭ şi ateliere speciale; plugariĭ şi ciobaniĭ se trimitŭ la infanterie, precum: linie, dorobanţĭ, vênătorĭ, geniu etc. Ţiganiĭ maĭ ales sûntŭ bunĭ cornişţĭ şi musicanţĭ.

Aducerea recruţilorŭ se procede cu acéstă regulă: aceĭ sorţiarĭ de prin pregiurul capitaleĭ, sûntŭ avertiţĭ de ḑiua când trebue să mérgă singurĭ la corpŭ; aceĭ al cărorŭ domiciliŭ e necunoscutŭ, saŭ nestabilĭ cu locuinţa, se adunŭ pe la comisiĭ, saŭ subprefectura judeţuluĭ, cari îĭ înainteză la corpulŭ unde sûntŭ destinaţĭ, însoçiţĭ de călăraşĭ. Când vinŭ cu trenulŭ cheltuiala privesce pe Statŭ.

La vre uă câte-va ḑile eĭ sûntŭ îmbrăcaţĭ cu uniforma. Aceste îmbrăcăminţĭ li se daŭ nouĭ, déca în magasiea companiilorŭ nu se găsescŭ de cele rĕmase de la soldaţiĭ liberaţĭ. Îmbrăcăminţile cu cari aŭ venitŭ, regula ar' fi să le depue în magasiĭ; dér jidaniĭ hăinarĭ şi speculanţiĭ de asemenea vechiturĭ, sûntŭ aci îndată ca să le cumpere cu preţurĭ de tot scăḑute. De uă pré puçină importanţă acésta; dér care urméză a se sci!..

Le trebue băeţilorŭ banĭ! maĭ alesŭ celorŭ deprinşĭ cu bĕutura şi fumarea tutunuluĭ!.. Eĭ daŭ pe nimica căméşa şi îmbrăcăminţile ţesute de măicuţa acasă, cojocul şi căciula cari le a purtat maĭ 'nainte.

Maĭ ântêĭ li se pare un ce peste mână uniforma, că trebue a fi tot-déuna încheiaţĭ cu bumbĭ, când eĭ eraŭ deprinşĭ a umbla deschişĭ la peptŭ, şi pantalonii ce lĭ se dă, când eĭ purtaŭ maĭ 'nainte, maĭ ales sêrbi de pe lângă capitală şi uniĭ ţeranĭ mărginaşĭ, dulvarĭ largĭ, cum pórtă Vlăscenii şi ceĭ din judeţele de pe lângă Dunăre. Cât despre încălţăminte, daŭ de greŭ, cŏcĭ trebuescŭ cismele lorŭ văcsuite şi lustruite în tóte ḑilele.

Aci rĕmâne lucru şi la omenica vre unuĭ soldatŭ vechiŭ, acelŭ care li se dă să 'Ĭ înveţe cum să pună vacsul şi să frece apoĭ cu peria pênă se face cisma după cum i se pretinde şi şédé frumosŭ, ca uă oglindă. Se înţelege, ḑicemŭ acestea pentru ţeranii cari n'aŭ fostŭ deprinşĭ cu ast-felŭ de lucrurĭ. Cu mâncarea earăşĭ e uă nevoe! Eĭ sûntŭ deprinşĭ cu mămăliga şi cu ce-va udătură; şi aicĭ supa şi ciolanele marĭ de prin hârdaele de mâncare, li se pare de uă-camdată că ar' fi un lucru care nu este curatŭ. Énsă cu ce nu se deprinde omul?.. Vre uă duoĕ ḑile la începutŭ nu pré se uită la ast-felŭ de ospĕţŭ; dér după ce iĭ ajunge bine fómea nu 'Ĭ maĭ poţĭ sătura, cerêndŭ de câte duoĕ orĭ castronulŭ plin cu acea zeamă. Cu pâinea êncă o păţescŭ bieţiĭ novicĭ din casarmă; cŏcĭ fiind regula să o punĕ într'un săculeţŭ numitŭ: sacŭ de pesmeţĭ, (în care se ţine castronulŭ de ferŭ, tacâmurile, servetul şi pâinea) soldaţiĭ ceĭ vechĭ se 'ntâmplă că le o fură şi le o vinde; cu chipul acesta eĭ o cumpĕră de la soldaţiĭ aceia, cari ḑicŭ că este a lorŭ. În cele din urmă vĕḑêndu-se înşelaţĭ de maĭ multe-orĭ, cumpĕrândŭ pâinea care li se furase, alérgă şi eĭ la un chipŭ de asigurare, pênă ajungŭ şi eĭ, maĭ târḑiŭ, la esperienţa celorŭ de

maĭ susŭ cu alțĭ recruțĭ cari vorŭ veni. Uniĭ mănâncă pâinea diminéța aprópe tótă cu porția de rachiŭ, și la timpulŭ meseĭ ia supa gólă; alțiĭ, maĭ deștepțĭ, găsescŭ vre' un locŭ d'a o ascunde pe sub saltele, saŭ unde sciŭ eĭ maĭ bine.

Munițiunea recrutuluĭ i se dă maĭ 'nainte d'a fi învĕțatŭ scóla soldatuluĭ; i se dă și arma cu munițiunea tótă, spre a se instrui cum trebue să îngrijiască de dênsa. Soldațiĭ ceĭ vechĭ și caporaliĭ sûntŭ détorĭ a le arĕta chipulŭ pachetagiuluĭ, întreținerea eĭ în bună stare.

Ênsă soldațiĭ ceĭ vechĭ cari sûntŭ numițĭ aĭ lorŭ îngrijitorĭ, saŭ din alte căprăriĭ, ascundŭ, de la recrutŭ, câte unŭ obiectŭ din munițiune, pecând elŭ nu scie câte și cari sûntŭ efectele date luĭ în priimire, și apoĭ numaĭ-decât se duce la dênsul și îĭ spune că lipsesce cutare saŭ cutare obiectŭ, și 'lŭ amenință că va fi pedepsitŭ déca nu'șĭ va complecta cât maĭ curênd aceia ce 'ĭ lipsesce. Recrutulŭ atuncĭ, îngrozitŭ de spaima ce i o face soldațiĭ vechĭ, e în stare să dea tot ce are dupe sufletul seŭ, să pótĕ a 'șĭ complecta obiectele din ranița sa. Și pe când elŭ cumpĕră unele, soldatul vechiŭ îlŭ pândesce când elŭ nu bagă de seamă, saŭ când se mișcă pênă unde-va, și earășĭ îĭ ascunde vre-un obiectŭ. Acésta se întêmplă maĭ cu sémă recruțilorŭ pe cari îĭ simte că aŭ venit d'acasă cu ceva banĭ. Abusul cu ignoranța se ținŭ pe un toiagŭ!..

Ațĭ vĕḑut un june român, un flăcăiandru păzind oile, saŭ în urma pluguluĭ cu boiĭ înjugațĭ, îndemnându-ĭ la lucru pênă în ḑiuă; a căruĭ căutătură senină apropie pe omŭ și îndulcesce inimă orĭ cuĭ l'ascultă, prin vorbe fru-

móse pline de înțelepciune? În fisionomia luĭ se descrie nisce ochĭ marĭ căpruĭ, obrasulŭ îĭ e plin albŭ cu puçină rumenială, cu nisce plete ce se légănă îmbuclate cădêndŭ de sub pĕlăriόra sa cea cu cordea roşcată, saŭ căciula négră de óie; căméşa luĭ e de cânepă grósă, tăiată dreptŭ pe peptŭ, cu gulerul îngustŭ şi înodatŭ la gâtŭ cu uă ață grósă răsucită din cânepă şi la vîrfŭ cu uă floricică de arniciŭ tricoloră; cu ițarĭ precum 'ĭ e portulŭ, saŭ cioaricĭ de dimie albă; cu opincĭ țĕrănescĭ încălțatŭ, şi cu unŭ minteanŭ grosŭ aruncatŭ pe umere; cu uă curea încinsŭ, saŭ cu un chimiraşŭ de pele împrimatŭ cu florĭ pre mid̦locul seŭ legatŭ binişorŭ, şi cu fluerul vîrîtŭ sub chimirŭ. Ast-fel era un recrutŭ, numitŭ Mitea ciobanulŭ...

Pe acesta îlŭ adusese la Craiova, unde petrecu ântêile d̦ile la casarmă. Fusese îndestulŭ de bine căpuitŭ de banĭ ce 'ĭ a dat Soare ciobanulŭ din munțĭ. A păţitŭ şi elŭ câte-ceva de la maĭ vechiĭ luĭ; ênsă în curând a aflat cum să 'şĭ îngrijiască de munițiune, arma şi tóte obiectele, şi cum baniĭ seĭ a trebuit să 'ĭ ascunde de la ochiĭ ceĭ lacomĭ şi câte uă dată aĭ celorŭ cu grade. Învestitŭ în plina sa uniformă, cu cismele frumosŭ lustruite, tunsŭ, peptenatŭ, curăţitŭ, încheiatŭ la peptŭ, cu bumbiĭ de la tunică frecaţĭ şi strălucindŭ ca aurulŭ, părea a fi un alt omŭ!..

În treĭ lunĭ, recrutulŭ venit din rărunchiĭ munţilorŭ, care lepădase opincile şi iţariĭ, cum am d̦is, fusese ostaşŭ formatŭ; elŭ învĕţase de rostŭ teoria, se deprinsese cu esserciţiulŭ, şi se juca în cele din urmă cu arma, precum ar' fi umblat în mâinĭ cu fluerulŭ cu care cânta adese-orĭ.

Elŭ fu admisŭ ântêĭ la corpul de geniu, la pluton, pentru care s'a transferatŭ din Craiova la Bucurescĭ. A fost dat pentru câte-va lunĭ la compania de pompieriĭ capitaleĭ, în timpŭ când nefericiților Argeșenĭ li s'a întêmplatŭ, într'uă primăvéră, de duoĕ orĭ incendiurĭ însemnate, și poliția capitaleĭ a trimsŭ, dupĕ cerere, uă parte din pompieri sĕĭ la Pitescĭ, ca ceĭ de acolo să pótă merge la Argeșĭ. Elŭ fiind deprinsŭ din munțĭ a se urca pe câte un bradŭ uscatŭ cu crăcile tăiate, ca pe un catartŭ pênă în vîrfulŭ luĭ, făcu minunĭ între ḑișiĭ pompierĭ, când se urca pe córdă și se lăsa în josŭ din strașina cea înaltă a caselorŭ cu duoĕ etage a vecheĭ poliții.

Elŭ s'a cerut maĭ târḑiŭ să trécă la un batalionŭ de vênătorĭ, a cărora armă și uniformă îĭ plăcea pré mult. În alŭ duoilea anŭ îlŭ vĕḑurămŭ sergentŭ la acestŭ corpŭ, în Galațĭ și Ismailŭ, unde era staționatŭ. Pe-cândŭ fusese la pompierĭ era numaĭ caporalŭ. A fostŭ maĭ târḑiŭ trimisŭ instructorŭ de acéstă armă la unŭ regimentŭ de armată teritorialĕ la nordul Moldoveĭ, pentru că elŭ se ceruse, cu ocasiunea formăriĭ earășĭ a opt regimente de dorobanțĭ, în aniĭ maĭ din urmă, cu cari s'aŭ măritŭ cadrele corpurilorŭ celorŭ patru divisiunĭ a le oștireĭ românescĭ; se ceruse ca să aibă ocasiune să cunóscă bine într'acolo țéra și diferitele obiceiurĭ a le Românilorŭ. Astfelŭ în anulŭ din urmă îlŭ vĕḑurămŭ sergentŭ adiotantŭ la unŭ regimentŭ de dorobanțĭ, ceĭ cu căciula négră cu pénă de curcanŭ, pentru care eĭ se numiră : Curcanĭ și Căciulanĭ! .. În intervalul de treĭ anĭ de serviciu a avut ocasiune să cunóscĕ atâtea corpurĭ a le ósteĭ și a visi-

tat ţeara de la uă estremitate la alta, munţiĭ şi albia Dunăreĭ pênă la mare.

Românulŭ păstorŭ plugarŭ advine unŭ cavalerŭ bravŭ prin arme şi învĕţătură de carte! În camaraderie şi între familiĭ era cu manierĭ dulcĭ; la postul seŭ, când era de sentinelă saŭ sta sprijinitŭ cu mâna pe baionetă, severŭ, impunêndŭ întocmaĭ ca aceĭ ostaşĭ anticĭ cu visiera rĕdicată de la coifŭ, rezematŭ pe lance, cu căutătura ficsată, şi cu piciorŭ fermŭ aşteptândŭ pe inamicu. Ast-felŭ vĕḑurămŭ pe ostaşul românŭ!..

Militarulŭ, afară de pasiunea ce o are din copilăria ca să cânte în momente de recreaţie cu fluerulŭ dulcile luĭ suvenirĭ, în timpulŭ ocupaţiuneĭ elŭ se instruesce mereŭ, se aplică la esserciţiĭ şi la carte, cum ḑiserămŭ, fiind doritorŭ de a sci, a se desvolta şi a se lumina. Sergentul nostru nu perduse un minutŭ de a se folosi de acésta. Elŭ citia mult, dupĕ ce ênsă în corpul de geniu începuse la carte, cĕcĭ, tóte corpurile astă-ḑĭ ţinŭ scolĭ pentru soldaţĭ, şi maĭ cu osebire geniu, a căruia numire se înţelege: instrucţiune, sciinţă! Elŭ se aplicase la citirea istorii patrii care e pentru fie-ce popolŭ cartea cea maĭ importantă. S'a interesatŭ de tot ce a găsit scrisŭ şi publicatŭ despre Românĭ; banul cel din urmă îlŭ dete pentru cumpĕrarea astorŭ cărţĭ. Décă disciplina militaruluĭ îlŭ opresce d'a discuta, saŭ a judeca chestiunile politice a le ḑileĭ, ci e détorŭ a se supune orbesce ordinilorŭ date de ḑi, asupra cunoscinţilorŭ istorii patrieĭ şi faptelorŭ strămoşescĭ, elŭ póte raţiona, judeca şi discuta cât de mult. Şi, afară de ceia ce a citit, elŭ putu vedea monumentele, edificiile diferitelorŭ epoche cari ni le arétă

istoria. Începêndŭ din culminea munților, elŭ a vêḑut și studiat pe rândŭ tóte aceste urme istorice, în ruine și lucrărĭ de pămêntŭ, cetățĭ surpate și șanțurĭ de bătăliĭ, precum : la Sibiĭ, Grădiscea-Hațegŭ, Tîrgu-Jiuluĭ, cetățĭ, ca și cea de lângă Stănescĭ, cavele cele zidite cu petre de rîŭ marĭ cioplite, în marginea ḑisuluĭ orașŭ, lângă apa Șușița la Bârsescĭ; calea luĭ Michaĭ-Vodă peste plaiŭ la Vûlcanŭ, arĕtată pênă de cel din urmă omŭ din poporŭ; și în diferite locurĭ și puncte a le plaiurilorŭ și pre câmpiĭ în tótă țeara. la Severin, Celeiŭ, Caracalŭ, Craiova, Câmpu-Lungŭ, Argeșu, Arifu, Teleormanŭ, Nicopole, Șiștovu, Giurgiu, Galațiĭ-Țiglina saŭ Tireghina, Ismailŭ, Chilia, Bârladu, Racova-Vasluiŭ, Iașiĭ, Hârlău, Cotnariĭ, Baia, Suceava, Cernăuți-Cecina; și prin tóte părțile monastirĭ, monumente, crucĭ, colóne marĭ de peatră, în cari sûntŭ scrise gravate faptele acelorŭ heroĭ și Domnitorĭ, cari s'aŭ sacrificatŭ și aŭ conservatŭ cu prețul sângeluĭ lorŭ essistența patrieĭ Românilorŭ!.. Elŭ le vĕḑu și cercetă tóte aceste ilustre rĕmășițe cari sûntŭ uă viuc mărturie despre trecutul acesteĭ țerĭ, instituțiunile și strălucirea faptelorŭ strămoșescĭ!.. Cercetândŭ monumentele, visitândŭ maĭ de multe orĭ pichetele de pe graniță, înșiruite pe marginea Dunăreĭ și în tóte direcțiunile cu țĕrile învecinate, citindŭ cele descrise și vĕḑêndŭ atâtea lucrurĭ despre trecutŭ, i se păru că găsesce uă lacună în istorie; că nu se arétă clarŭ ce a făcut acestŭ popolŭ dupĕ retragerea legiunilorŭ Romeĭ din Dacia, în care timpŭ s'aŭ succedatŭ incurgerile barbarilorŭ, pênă la venirea luĭ Radu Negru și Dragoșĭ, de la cari istoria datează fundarea principatelorŭ Românieĭ. Elŭ a vĕḑut

monumente maĭ numeróse decât aceia ce ne vorbesce istoria. Decĭ istoriciĭ noştri n'aŭ complectatŭ opera lorŭ!.. Acelŭ oraşŭ descoperitŭ lângă piciorul poduluĭ luĭ Traian, la Severin, se înţelege că a fost în era crestină, fiind-că se vedŭ bisericĭ d'a le nóstre în elŭ; de când s'a început formarea luĭ şi în ce epochă şi ce împregiurărĭ a causat desfiinţarea luĭ, istoriciĭ şi archeologiĭ nu ne vorbescŭ îndestulŭ. Apoĭ biserica Bucovăţul-vechiŭ, lângă marginea Jiiuluĭ, conservă figurile a maĭ multorŭ Domnĭ pe carĭ nu 'ĭ numesce istoria; Bucovăţul fiind tot aşa de vechiu precum este St. Dumitru, biserica cea ruinată din Craiova. Pe lângă acésta, cugetă elŭ, Mircea Domnu, care a fostŭ un organisatorŭ înţeleptŭ şi heroŭ în luptele cari le a avut cu inamiciĭ sĕĭ, cum în alianţele sale cu puterile creştine, dupĕ ce elŭ a fost învingătorŭ, a preferatŭ a pune ţeara sub suzeranitatea Înalteĭ-Porţĭ? când bătălia de la Rovine nu o câştigase Baiazet, şi Mircea ar' fi putut să întindĕ mâna vre uneĭ alte puterĭ din aceĭ timpĭ?.. Şi marele Domnitorŭ Stefan, care a purtat patru-ḑecĭ de bătăliĭ cu diferiţĭ popolĭ; şi, dupe ce a sdrobit armatele luĭ Mahomet la Racova şi în maĭ multe părţĭ, a consiliat în cele din urmă pe fiiul seŭ Bogdan, să urmeze essemplul luĭ Mircea, să punĕ, ca şi dênsul, Moldova sub suzeranitatea Porţi-Otomane?.. Găsesce tot în istorie pe Vlad, acea fisionomie spăimântătóre încărcată de heroismŭ şi de cruḑime, cum, dupĕ ce înfrânse pe inamicĭ, preînoesce acestŭ tractatŭ cu Turcia? Michaiŭ marele herou, în incurgerile şi bătăliile cu care a băgat gróză pênă în sênul Balcanilorŭ, în contra Turcilorŭ, repetă în câtŭ-va înţelegerĭ cu veciniĭ, şi nu anulează cu

Înlta-Pórtă fapta predecesorilorŭ sĕĭ Domnĭ?.. Dupĕ istorie, din cele petrecute în vechime și cele urmate în timpiĭ modernĭ, póte orĭ-cine judeca, cari aŭ fostŭ, sûntŭ, saŭ nu, amiciĭ Românilorŭ, cari sûntŭ saŭ nu aliațiĭ naturalĭ aĭ lorŭ?..

Osteanul român, cu inima și cu sufletul îșĭ înțelegea de a sa détorie a sta cu arma la peptŭ și gata de a îmbrânci pe inamicu încălcătorulŭ hotaruluĭ și violatorulŭ legilorŭ și drepturilorŭ patrii sale.. Sergentul, făcênd parte în corpul Căciulanilorŭ, aci se găsia cugetândŭ și judecândŭ cu istoria în mână, și așa credu că trebue să urmeze lucrurile... Elŭ vede și pe Theodor Vladimirescu, Gorjan ca și dênsul, martirŭ patriotismuluĭ românescŭ, care priimesce mórte cu resignație ca să scape țeara sa; acela însă nu făcu causă comună cu ceĭ cari iĭ promitea multe la începutŭ, și nu voi să strice legăturile ce le aŭ făcut bĕtrâniĭ de essistența Românieĭ!.. În acéstă stare și ast-felŭ găsimŭ cugetândŭ pe Românulŭ adus de la córnele pluguluĭ și de la vite, eșit din opincă, care e originea celorŭ maĭ însemnațĭ și mândri cavalerĭ românĭ, necorumptŭ încă, neînstrăinatŭ cu inima și cu sufletul de la frațiĭ sĕĭ și cu unŭ adevĕrat amorŭ pentru patrie!.. Elŭ se instrui și se lumină, de a fi Român oșteanŭ, întărindu-se la minte și formânduse, precum se lămuresce, se întăresce și se formează prin focŭ oțelulŭ și argintulŭ!..

II

CAPORALUL ŞI DUOI SERGENŢI DINAINTEA CASARMEI DE CAVALERIE St. GEORGE

Se află, în Bucurescĭ, unŭ birtuleţŭ, puçin maĭ sus de bisericuţa care era numită a *Farmasonuluĭ*, spre bariera Podu-de-pămêntŭ. Numirea acéstă o dete poporulŭ, în credinţa sa, pe la începutulŭ seculuĭ în care trăimŭ, fundatoruluĭ astuĭ templu, pentru că elŭ călĕtorise în Europa, vorbia limbĭ străine şi nu postia mercuria şi vinerea... Maĭ târḑiŭ, se prefăcu numele astuĭ foburgŭ şi al bisericuţeĭ în : Malmeson. Aci, în façia bisericeĭ, Domnitorul Bibescu, aşternu fundamentele şi se edifică casarma de cavalerie consânţindu-ĭ numele St. George. Pe dinaintea eĭ este şoséoa plantată pe de marginĭ cu salcâmĭ, care s'a numitŭ maĭ în urmă : Belvedere. Casarma are în façia eĭ un locŭ întinsŭ pentru esserciţiĭ militare, şi la spatele eĭ curge Dîmboviţa.

În curtea cea spaţiósă dinaintea porţiĭ celeĭ marĭ a casarmeĭ se găsiră sergentulŭ Viscol de la pompierĭ şi caporalul Mitea, care atuncĭ făcea parte la corpulŭ de vênătorĭ. Acesta se preumbla cu mâinile la spate avêndŭ fluerulŭ în mână, pentru că elŭ altă-dată precum sciţĭ a fost ciobanŭ.

Fiind birtul cam în dreptu porţiĭ casarmeĭ, la ḑiumĕtate distanţa, eĭ aŭ vorbitŭ.

— Caporale? îĭ ḑise celŭ de maĭ susŭ.

— Să trăiţĭ domnule sergentŭ, ordonaţĭ!.. rĕspunde caporalulŭ rĕmânêndŭ, ca cum ar' fi fost la vre-un oficerŭ, ca uă statue drept dinaintea militaruluĭ ce era maĭ vechiŭ decât dênsul în armată.

— Să 'mĭ ḑicĭ deşcă,(*) când sûntemŭ a fară din serviciu, aĭ auḑitŭ? adăogă sergentul de artilerie pompierŭ. Spune, tu aĭ banĭ?

Amênduoĭ începuseră a surîde ca camaraḑĭ.

— Pré puçinteĭ, rĕspunde celălaltŭ.

— Aşa dér, deşcă, e rândul teŭ să plătescĭ uă oca de vin, altă-dată o să te tratezŭ eŭ.

Eĭ plecară spre birtuleţul ḑisŭ.

Acolo, subt uă straşină întinsă ca un umbrarŭ, unde era vre uă duoĕ treĭ mescióre acoperite cu pânză şi cu scaune de lemn p'împregiurŭ, veniaŭ oficeriĭ inferiorĭ de prânsiaŭ şi cinaŭ; ear maĭ peste ḑi era visitatŭ, birtuleţulŭ acesta, şi de caporalĭ şi sergenţĭ, pentru că, acolo, un vinŭ porfiriŭ de Dealu-mare, îĭ didese óre-care reputaţiune p'între corpurĭ.

La una din aceste mescióre se aflaŭ duoĭ bĕtrânĭ şeḑêndŭ, cari, dupĕ ce se preumblaseră pe şosea, veniră să se repause ce-va şi să bea câte un pĕcharŭ de apă rece. Petrache birtaşulŭ cu femeia şi cu câinele seŭ staŭ în uşa caseĭ, celeĭ aşeḑéte şi pe josŭ pardosită cu cărămiḑĭ, ear lângă unul din stâlpi prispeĭ era uă mâţă slabă

(*) Numire ce daŭ militariĭ între eĭ, adică ceĭ noui veniţĭ la ceĭ bĕtrânĭ cari 'ĭ instruesce.

jigărită, venită de prin vecinătate aci, care ţinea capul în josŭ. Când militariĭ noştri ajunseră şi luară locŭ pe uă laviţă dinaintea ferestrelorŭ sub straşină ântêiul lucru fu să céră de bĕutŭ. Aceĭ duoĭ bĕtrânĭ se sculară ca să plece. Nu se putea cunósce care dintre eĭ era maĭ têněrŭ, saŭ maĭ cu bună posiţie, cŏcĭ şi unul şi altul eraŭ căirunţiţĭ, şi îmbrăcăminţile pe dênşi pré mult usate; cismele unuia aveaŭ câte treĭ petice. Birtăşiţa merse de rĕdică, de pe mésa unde eĭ şedusеră, uă tăviţă cu duoĕ pĕchare marĭ. Unul dintre aceia ḑicea celuilaltŭ: — „Dumneḑeŭ a dat, Dumneḑeŭ a luat!..„ Celŭ către care îĭ ḑicea vorbele acestea tâcu.

Viscol în ast timpŭ, trecêndŭ pe lângă animalul bolnavŭ, ce 'ĭ veni, se opri şi rĕdică piciorulŭ ca să 'lŭ loviască să l' arunce departe de acolo. Mitea îlŭ atinse pe umere, voindŭ să 'lŭ opriască: — Ce aĭ cu astă nenorocită fiinţă? — Pentru că mâţa e dobitocŭ vicleanŭ ca uă muiere înrĕutăţită! rĕspunse Viscol întorcêndu-se către camaradŭ.

— Domnilorŭ, îĭ întrerupse Petrache birtaşul, sciţĭ domnia-vóstră cine sûntŭ aceĭ bĕtrânĭ cari şeḑură aci de se repausară? Unul a fost propietarul unuĭ mare hotelŭ aprópe de St. George; elŭ numĕra altă-dată milióne cu care făcea mare comerciŭ în ţeară; celălaltŭ, un meşteşugarŭ, care, de şi nu era milionerŭ, avea ênsă pré destulŭ ca să trăiască, şi era proprietarŭ de case pe Podul-mogoşóieĭ, în façia theatruluĭ. Acum amênduoĭ sûntŭ maĭ săracĭ decât mine; vedeţiĭ cum sûntŭ?..

— Dér ce aŭ făcut averea? întrebă Mitea auḑindŭ de milionarulŭ sărăcitŭ.

— La noĭ capitaliştiĭ românĭ, ca să ne servimŭ de essemplulŭ acestora, s'aŭ sărăcitŭ prin duoĕ chipurĭ: uniĭ tot punêndŭ ţeara la cale ca să se facă eĭ Domnĭ, alţiĭ cu femeile!.. rĕspunde priceputul birtaşŭ.

— Nu înţelegŭ cum s'ar' putea să risipiască omuĭ un milionŭ cu femeile? adăoga Mitea caporalulŭ.

— Dumnéta, deşcule, eştĭ pênă acum cu dinţiĭ de lapte, lasă că o să sciĭ asta când veĭ fi înşelatŭ de vre uă femeie, cum am fost eŭ!

Caporalulŭ se uită cu ochĭ marĭ la sergentŭ, şi adăogă:

— Apoĭ, de!..

— Da! da!.. eŭ am păţit-o cât de bună cu uă femeie îndrăcită!.. continuă sergentulŭ care făcu semn cu mâna birtaşuluĭ, celŭ ce 'lŭ înţelese şi plecă ca să le aducĕ de bĕutŭ. Dér îmĭ spune tu băete, tu care eştĭ pênă acum un copilŭ, ţi a alunecatŭ vre uă-dată ochiĭ pe uă flóre frumósă care era dincolo de rîŭ şi n'aĭ putut s'o iaĭ? Aĭ iubitŭ vre uă-dată uă copilă cum aĭ iubitŭ pre mamăta care te a purtat la sênu-ĭ; acolo în munţĭ, uă fecióră cu ochiĭ ca de ciută, cu inima de mieluşa blêndă, frагetă, cu vorbele mângâióse, cu chipulŭ dulce, care să te atragă către dênsa precum atrage pe copiĭ smioretulŭ, şi căria tu 'i aĭ cântat cu fluerul la umbra vre unuĭ bradŭ, şi la care tot te gôndescĭ, că şi pênă acum porţĭ fluerulŭ cu tine? Ia! îmĭ cântă şi mie colea, cum îĭ cântaĭ eĭ în munţĭ, duminicele şi serile lângă focŭ. Mitea tăcu... Dér te va înşela şi te va frige ea şi pe tine, băete, precum mi s'a întêmplatŭ mie!..

— Socotescĭ că înşélă tóte? observă Mitea deşculuĭ sĕŭ maĭ bĕtrânŭ.

— Cum nu!.. Déca tot ce ni se spune astă-dĭ este minciună, ca să ne înşele pe noĭ ca pe nisce prostĭ?!

— Nu credŭ, rĕspunde junele militarŭ, ca ea să-mĭ fie ast-felŭ.

— Aşa, vedĭ! acum vorbesce? Spune unde este ea? ce-felŭ e? este frumuşică? ţi a disŭ că te va aştepta atâta pênă veĭ eşi în reservişti, ca să o iaĭ?

— Póte! adăogă Mitea.

— Aşa! îmĭ spune de dênsa, şi apoĭ să 'mĭ cânţĭ cântecul acela:

Câte stele sûntŭ pe ceriŭ
Pên' la diuă tóte perŭ;
Numaĭ luna şi c'uă stea
Scie de patima mea!..

— Eŭ credŭ că are virtute, pentru că i a însuflat-o părinţi eĭ!.. adăogă caporalulŭ.

— Şi eŭ credusemŭ altă-dată tot aşa, dise Viscol. Dér, ca adĭ îmĭ făcuse jurăminte că ea numaĭ la mine se va gôndi în viaţă, şi cum ar' fi mâine, adică a duoadi diminéţa, am vĕdut-o eşindŭ... ia ghicĭ de unde?.. ghici!.. din casă de la un căpitan, saŭ maior, ha!.. ha!.. ha!.. holteiŭ!..

— Eĭ nu, deşcule! a mea este cu moralitate, are un chipŭ aşa de dulce şi nisce ochĭ precum îĭ are ângeriĭ, trebue ca şi sufletul eĭ să 'ĭ fie frumosŭ precum este ea!..

— Haĭ! spunemĭ dér, unde aĭ lăsat-o, şi cum îĭ e numele? Este negreşit uă româncuţă de la munţĭ? e ca uă lebădă, ca uă ciută, albă rŏtundă, cu ochiĭ negri şi plinĭ de farmecŭ?

— Numele eĭ nu ţi 'lŭ voiŭ spune, dér cât despre

frumuseţe, te pot încredinţa; despre inima eĭ, ḑicŭ că nu înşélă.

— Ţi a ḑis, ţi a făcut jurămêntŭ că te va aştepta?..

—Am vorbitŭ fórte puçin cu dênsa despre cele ce ḑicĭ, pentru că eŭ, ca militarŭ, cine scie ce sórte voiŭ avea! Şi nu voiescŭ să cerŭ jurăminte, ca uă femeie să se închidĕ în monastire, décă eŭ voiŭ peri unde-va... Mâine va fi resbelŭ póte!!.

— Heĭ! deşcule, ênsă spunemĭ în care parte a ţereĭ şéde ea? cŏcĭ sciŭ că eştĭ munteanŭ, mi se pare!

— Am vĕḑut-o chiar astă primă-vară la Turnu-Severin, când fusesemŭ cu compania acolo.

— Heĭ! ciudată istorie! rĕspunde esclamândŭ Viscol, şi diavolul care m'a înşelat pe mine tot acolo este... Nucumva?..

— Ea nicĭ nu scie încotro e Bucuresciĭ, deşcule. Am vĕḑut-o pentru ântêĭ în munţiĭ ceĭ înalţĭ din Gorjĭ, apoĭ am legatŭ cunoscinţă cu dênsa şi cu mama eĭ la Severin, precum ţi am spusŭ.

— Nefericitule!.. ḑise sergentul pompierŭ, şi ţi a ḑis ea că te iubesce?.. că te va iubi?..

— N'am întrebat-o acésta, rĕspunde ciobanul de altădată şi acum devenit un cavalerŭ, învestitŭ cu tunica de militarŭ, cu pĕlăria pe frunte de vênătorŭ cu cocardă şi cu penagiŭ. Mama eĭ se arĕtase fórte voiósă când eŭ stamŭ alăturĭ, şi copila cu ochiĭ ceĭ de ângerŭ, când îmĭ surîdea, când pleca căutătura în josŭ, de câte-orĭ îĭ făceam vre-uă întrebare. Orĭ cum, ea este frumósă şi sufletul eĭ trebue să fie ca al unuĭ ângerŭ.

— Spune-mĭ, Miteo, de unde la tine atâtea vorbe cu-

cernice şi atâtea lucrurĭ cari tu le ḑicĭ? Ar' fi trebuit să te facĭ popă! Eŭ nu sûnt aşa, cu tóte că tata mĕ făcuse ţîrcovnicŭ când eramŭ acasă.

— Ascultă, eŭ am rĕmasŭ de micŭ copilŭ fără părinţĭ; pe mamă-mea n'am cunoscut-o, pe tata l'am perdutŭ în aniĭ maĭ din urmă, şi am un moşŭ frate cu bunicu, care e fórte bĕtrânŭ; se află acum schimnicŭ la un schitŭ depărtat în munţĭ. Elŭ de câte-orĭ mĕ vedea, mĕ sfătuia ḑicêndu-mĭ: ‹*Iubesce pre Dumneḑeŭ şi pe aprópele tĕŭ! şi cu acésta, să nu te temĭ de nimicŭ!*..› Am urmat tot-d'auna învĕţăturile luĭ; eŭ am crescut cu acésta. În óste, măre! trebuie să fie omulŭ şi maĭ bunŭ!..

— Heĭ! Mitco, dér pe moşul tĕŭ de când nu l'aĭ vĕḑut?

— De când am intrat în oştire nu l'am vĕḑutŭ, rĕsspunde Mitea cu un aerŭ ore-cum înfrăgeḑitŭ. Am în gôndŭ, când voiŭ căpăta cel d'ântêĭ congediu, să mergŭ acolo la schitŭ.

— Departe e?

— Tocmaĭ în rărunchiĭ munţilorŭ pe Jiĭ, rĕspunde caporalulŭ, la schitu Lainici. Dér, D-ta, deşcule, nu 'mĭ spuseşĭ din care parte a ţereĭ eştĭ?

— Eŭ sûnt Băcăoan, rĕspunde sergentulŭ, ce rĕmăsese puçin în gôndire, ca un omŭ care caută să 'şĭ rechiăme memoria despre trecutŭ, de aniĭ copilărieĭ. Sûnt născut într'uă comună între apele Taslău şi Trotuşul. D'a stânga Trotuşuluĭ se află un şirŭ de dealurĭ cu pădurĭ şi maĭ 'nainte munţiĭ ceĭ marĭ aĭ Berzunţuluĭ. Aprópe de aceştĭ munţĭ se află uă monăstióră şi uă comună ce 'ĭ pórtă numele; acolo e locul nascereĭ mele. Ţéră frumósă! rîurĭ!

munţĭ! pădurĭ! nu 'ĭ potŭ uĭta, pre unde mi am păscut copilăria, de la Berzunţu şi pênă maĭ în sus de Peatra, pe unde curge Bistriţa înfrumuseţată cu ţermiĭ şi cu plutele cari vin în josŭ pênă ce daŭ în Siret şi la Dunăre!.. Când eram flăcăiandru mersesemŭ la Galaţĭ. P'atuncĭ era Domnitorul Cuza Pârcălabŭ al judeţuluĭ.

Ferita Sântul atuncĭ ca cârciumariĭ să vîndă vinŭ cu oca mincinósă, măcelariĭ să dea lipsă la cântarŭ, orĭ jidaniĭ să vîndă cu cotu neadêvêratŭ!.. Umbla ḑiua şi nóptea tiptilŭ, ca să le afle şi să le véḑă cu ochiĭ tóte, şi să facĕ uşurare, dreptate poporuluĭ!.. La cincĭ anĭ de pre timpul când s'a urcat elŭ pe tronŭ, am intratŭ şi eŭ în oştire. Heĭ! p'atuncĭ eŭ eram numaĭ un copilŭ! Ce ḑile mândre! ce timpurĭ p'atuncĭ când scóse la lumină şi împroprietări pe ţĕranĭ!..

Petrache între astea adusese uă carafă cu vin de Dealu-mare, colóre porfirie, şi turnă prin pĕchare, cari eraŭ pe uă mésă dinaintea ferestrelorŭ unde şeḑuseră ceĭ duoĭ ostaşĭ.

Sergentulŭ Viscol, luă cel d'ântêĭ pĕcharŭ şi începu a închina. Mitea făcu asemeni.

Poimâine batalionul de vênătorĭ plécă la Galaţĭ, îţĭ uresŭ, Miteo, să fiĭ sănĕtosŭ! să petrecĭ cu bine! şi să fiĭ maĭ fericitŭ decât mine! mirésa care ţi o veĭ alege să fie cum gôndescĭ!..

— Să fiĭ şi domniata sănĕtosŭ! şi bunul Dumneḑeŭ să ajute tuturorŭ!..

Şi acestĭ duoĭ militarĭ atinseră pĕcharele cari făcu un uşure sunetŭ, dulce pentru inima lorŭ căutândŭ eĭ cu ochiĭ plăcutŭ şi cu busa rîḑêndă, fraţĭ de arme, fraţĭ foştĭ

camaradĭ într'un acelaşĭ serviciu, şi iubindŭ de uă-potrivă pe Românĭ: părinţiĭ şi fraţiĭ lorŭ, şi eĭ bĕură în sănĕtatea atâtorŭ lucrurĭ ce şi le urară.

Abia eĭ terminară d'a închina cu al duoilea pĕcharŭ, şi se audi cât colea ţîţiitura unuĭ lăutăraşŭ, care venia cu uă grupă pe lângă dênsul, despre barieră. Astĭ militarĭ se rĕdicară în susŭ ca să védă cine e.

Unŭ părinte, de bucurie că 'ĭ a născut consórtea un băeţelŭ, plecase cu plosca cu vinŭ şi cu un lăutăraşŭ, ca să ducă plocon cumĕtruluĭ seŭ, un comerciantŭ mărginaşŭ, şi să'lŭ anunţe, ca să 'ĭ boteze pe celŭ noŭ născutŭ. Ploconulŭ disŭ, se compunea din câte-va lĕmâĭ, cofeturĭ şi uă azimă cu forma de colacŭ, albă precum e fulgulŭ. Tóte acestea puse pe uă tavă şi învelite cu uă maramă albă cusută cu firŭ pe de marginĭ şi cu câte uă flóre la căpătiĭ, le ducea părintele copiluluĭ, cu lăutarulŭ şi cu parada dupĕ elŭ, nisce băeţĭ cari veniaŭ în urmă-ĭ.

Cátă mirare pe militarĭ, când recunoscură în bărbatul disŭ, pe fostul sergentŭ Mărian din regimentul No. 3, cel-ce era liberatŭ, se însurase, şi femeia iĭ născuse un al duoilea copilŭ, pentru care se ducea la cumĕtru-seŭ, precum arĕtarămŭ maĭ susŭ. Eĭ veniră dinaintea luĭ.

— Să'ţĭ trăiască! dise plin de voie bună Viscol.

— Vĕ mulţiămescŭ fraţilorŭ! Am un bălatu care o să serviască ţéra! rĕspunse fostul sergentu în a căruia façiă era descrisă bucurie.

— Dér cine? cine o să'ţĭ boteze ast fecioraşŭ? îlŭ întrebă Mitea, cine va fi naşul luĭ?

— Déca era Gorjul maĭ aprópe, adăogă Mărian, aşĭ fi dis luĭ Soare cel din munţĭ, să mi 'lŭ boteze elŭ...

— O să avemŭ rĕsboiŭ, te gătesce, Măriane, când veĭ fi chiămat să viĭ la regimentŭ! îĭ dise Viscol diumĕtate seriosŭ, diumĕtate rîdêndŭ.

— Să 'mĭ trăiască nevasta și copii!! Dațĭ mâna colea, fraților!.. adăogă Mărian, cel-ce cu uă mână ținu tava și cu cealaltă strânse pe a militarilorŭ. Sûnt gata pentru eĭ! pentru țeara mea!..

— Haĭ! să dămŭ câteși treĭ colea în chipŭ de jurămêntu mână frățéscă! dise Viscol, celu ca maĭ maturŭ dintre eĭ, că vomŭ păstra dragoste și frăție neclintită în tóte împregiurările și întêmplările, ca Românĭ, în viitoru!..

III.

PĂSTORIĬ ÎN SÉRA DE LĂSATU-SECULUĬ PENTRU POSTUL SÂNTEI MARIĬ

Eată cum s'a întêmplat să cunoscŭ pe disul ostașŭ, altă-dată ciobanŭ.

Munțiĭ Românieĭ sûntŭ pitorescĭ, îmbrăcațĭ cu vegetațiune, plinĭ de isvóre din cari se formézā fluviĭ; se găsescŭ frumóse cascade repedindu-se de pre stâncĭ în adâncimele văilorŭ; eĭ ascundŭ în sênulŭ lorŭ marĭ și nenumĕrate avuțiĭ!..

În véra anuluĭ 874, ne urcaserămŭ, uă bună compa-

nie de bărbaţĭ şi femeĭ, pe munţiĭ ceĭ înalţĭ aĭ Olteniĭ. Între alţiĭ se găsia uă familie care fusese stabilită de cât-va timpŭ în Severin. Ea era despre părţile Moldoveĭ. Uă copilă ca de cincĭ-spre-ḑece anĭ, atuncĭ, făcea bucuria şi mângâerea asteĭ familiĭ. Părinţiĭ cugetândŭ despre viitorulŭ fiiceĭ lorŭ, încoronaŭ speranţele cu cele maĭ măgulitóre ilusiunĭ: ea era de uă rară frumuseţe. Tata al eĭ aruncat de sórtea funcţionarismuluĭ într'unŭ orăşelŭ la uă estremitate a ţereĭ, era cam suferindŭ; şi, elŭ, priimise congediŭ, în luna luĭ Iulie, ca să mérgă să respire aerul sănĕtosŭ din munţĭ. Elŭ venise cu soçia şi cu fiica sa în cel dântêĭ oraşŭ din Gorjiŭ; şi d'aci, precât ne aducemŭ aminte, trecuse înainte pe munţiĭ Novacilorŭ, cu uă societate precum menţionarămŭ.

În aste escursiunĭ fusese însoçitŭ de un cunoscut al sĕŭ care venise din Constantinopole.

Fiica acestuia era uă creatură ce inspira admiraţiune, şi care, pe lângă graţiĭ, spiritŭ, deşteptăciune, însuşia uă sburdălnicie ce era încorageată de către mama eĭ, ênsă nu desplăcea acelora cari o vedea. Tata al eĭ voia să o modereze. Ḑicea elŭ: acésta înaintează şi maturiză pré repede gustulŭ la stravaganţe, care déca n'ar' fi, ar' uşura pe părinţĭ când eĭ voescŭ d'a regula în conduită pe copii lorŭ... Femeia observa bărbatuluĭ despre acésta cam aspru. În calitatea eĭ de mamă, se înţelege că iubia pré mult pe fiica sa. S'arŭ putea să nu iubiască uă mamă pre fiica-ĭ? Şi când o acoperea cu uă uitătură a ochilorŭ, mereŭ îĭ ḑicea vorbele: ângerule! şi lumina ochilorŭ!..

Soçiul eĭ, prin parentesŭ să arĕtămŭ acésta, îĭ ḑicea că ea vorbesce pré multŭ.

Cu tóte astea să lăsămŭ aceste amĕnunte; şi, vorbindŭ despre copilă, orĭ cine ar' fi vĕḑut-o nu putea ca să nu ḑică: Dumneḑeŭ care a dat frumuseţeĭ uă înaltă perfecţiune, nu a lipsit pe Susana de darurile eĭ. Ast-felŭ se numia ḑisa copilă. Ênsă părinţiĭ de aceia ar' fi trebuitŭ să aibă uă maĭ mare îngrijire de formarea inteligințeĭ eĭ; ca prin educaţiune, moralitate, modestie să întăriască acestŭ sufletŭ, să dirige acestŭ spiritŭ şi să înlăture de la dênsa infortunele ce le ascunde viitorul. La rândul sĕŭ o vomŭ vedea!..

Să urmămŭ de uă-cam-dată, cum ḑiserămŭ, cursul acesteĭ escursiunĭ.

Mişcaţĭ din adêncul sufletuluĭ, inimile nóstre săltaŭ de plăcere, ochiĭ eraŭ mulţiămiţĭ privindŭ acele vîrfurĭ rotunde înşiruite la orizontŭ şi înalte pên' la nuorĭ, steiurile muntóse, pădurile de braḑĭ, stâncile şi cascadele ce le găsiămŭ înainte, sorbindŭ profumulŭ de prin plaiŭ, şi auḑindŭ murmura isvórelorŭ şerpuinde cari esŭ de prin petre şi se perdŭ sub erburĭ în adêncimea văilorŭ.

Dupĕ uă călĕtorie penibilă, dér fórte plăcută, sosirămŭ, a duoa ḑi pe la ḑiua ḑiumĕtate, în muntele Puru, dupe ce petrecuserămŭ nóptea la marginea uneĭ pădurĭ; cĕcĭ nisce nuorĭ întunecoşĭ ne oprise d'a trece poteca care se face pe dinfaçia Păpuşeĭ, acelŭ vîrfŭ de munte renumitŭ în Novacĭ; care e fórte periculósă când e timpul turburatŭ de vijeliĭ şi ploĭ. O trecurămŭ înfine a duoa ḑi pênă în ḑiuă. Vĕḑurămŭ acolo rĕsărindŭ sórele, dupĕ ce eşirămŭ la culme din strêmtórea acésta cu bine. Scăparămŭ şi din rîpele Urdelorŭ; şi costişarămŭ Cósta-bengheĭ, avêndŭ mereŭ acelŭ pomposŭ spectaclu dinaintea ochilorŭ. La Puru,

aceste priviri deveniaŭ şi maĭ interesante; rĕdicăturile stâncóse cari se vĕdŭ, văile în josŭ profunde, pădurile seculari, cursul Lotruluĭ şi munţiĭ ceĭ amestecaţĭ cu nuoriĭ, cari sûntŭ dincolo de hotarul ţereĭ în Transilvania, facŭ tabloulŭ maiestosŭ, plăcutŭ şi admiratŭ de toţĭ visitatoriĭ în România!..

Aci, să dicemŭ ce-va despre viaţa în munte.

Când ajunserămŭ acolo, dupĕ ce se potoliră câiniĭ cari dupĕ obiceiu lorŭ ne asurdia urechile cu lătrătura, de la turme şi pênă dinaintea stânelorŭ, ântêiulŭ sunetŭ ce l'audirămŭ fu acesta:

«Huiuŭ!!. Miteo!.. întórnă oile, că este aprópe namiadia!» dicea cu uă voce detunătóre Soare păstorul, luĭ Mitea ciobanul, care atuncĭ conducea vre uă cincĭsute de mânzăre la păscutŭ pe cóstele înverdite a le munteluĭ.

Întregulŭ cioporŭ de oĭ acoperise dealurile înverdite, cari se întindŭ împregiurul rîpeĭ celeĭ profunde, de unde ia scurgere un rîuleţŭ, ce, la óre-care distanţă, se măresce prin pădurea de bradĭ, şi merge sgomotosŭ pênă se aruncă în apele Lotruluĭ, rîŭ însemnatŭ în acea parte, care curge prin sênul a nenumĕraţĭ munţĭ. Oile dér se mişcară păscêndŭ şi venindŭ rândurĭ, rândurĭ, îndemnate de dulcea cântare a fluieruluĭ ciobanuluĭ, care le cunoscea pe tóte şi le striga pe nume. Acesta dădea nisce chiote de rĕsuna muntele şi valea pênă în fundul eĭ. Mitea mergea înaintea oilorŭ; ear Soare trecuse de cóstă în susŭ pênă în dunga dealurilorŭ. De acolo elŭ vedea, ca şi noĭ, uă sumă de munţĭ acoperiţĭ cu pădurĭ verdiĭ şi uscate de incendiurĭ dupe timpĭ, şi ajungea uitătura luĭ pênă peste Tâmpa şi muntele: Frumosu, în Ardealŭ.

Societatea nóstra atuncĭ sosită a fost bine vĕḑută; noĭ fuserămŭ priimiţĭ óspi aĭ acestorŭ bunĭ ómenĭ ciobanĭ.

Puru e unŭ frumosŭ munte; are uă abondantă vegetaţiune de pădurĭ, cóstele-ĭ sûntŭ acoperite cu erburĭ ş'al căruia vîrfŭ se 'nsémnă măreţŭ la orizonte, acoperitŭ fiind adesea orĭ de nuorĭ, ear costişurile luĭ se cobóră în nemărginiţĭ codri de pădurĭ pênă în apele Lotruluĭ. Vidra este la piciórele luĭ, un punctŭ la graniţă. În stânga e Bora şi Miru, în drépta Petrimanu. Peste bărcul din drépta se vede vîrful Petrimanuluĭ, ca unŭ capŭ cu coróna de petre pe dênsulŭ; ear în sus e Zănăguţa. Stâncile, în Puru, sûntŭ situate la capĕtul văiĭ celeĭ păduróse, şi strunga oilorŭ e ce-va maĭ în susŭ de la stâne.

Unŭ strigătŭ al mânzărаruluĭ făcea să rĕsune stâncile şi codriĭ, aşa că era auḑitŭ fórte departe în stâne. Baciu, femeile şi băciţe alergaŭ către strungă, cât auḑiră pe Soare cel cu uă voce ca tunetulŭ. Eĭ duseră găleţĭ pentru mulsŭ, vĕḑêndŭ că oile sûntŭ aprópe sosite, auḑindu-se fluerulŭ ciobanuluĭ mergêndŭ în fruntea lorŭ.

Vijăliile cele marĭ, ploile torenţiale şi grindina eĭ le înfruntă bărbătesce; acolo ninge şi viscolesce uneorĭ în miḑlocul vereĭ. Când trăsnetul, scăpărândŭ din negurile întunecóse, face a detuna munţiĭ cu urletul sĕŭ, şi foculŭ care maĭ ântêĭ luminéză atmosfera prin nisce licărirĭ în zigzagŭ, lovesce şi distruge arboriĭ secularĭ, nu înspăimântă pe acestĭ ómenĭ şi nicĭ nu 'ĭ împedică de la ocupaţiunea lorŭ cea îndestul de aspră. În nopţĭ, prin plóie şi negura rece, eĭ alérgă să dea peptŭ cu ursul fiorosŭ; păstoriĭ şi băciţele deopotrivă veghiază şi aŭ grijă de turma care eĭ o pasce. Când rĕsare ênsă sórele strălu-

citorŭ și depărtează negurile cari maĭ 'nainte învělise văile și dealurile, se rĕspândesce, în Iulie și August, un aerŭ dulce, uă aromă plăcută se essală de prin bradĭ, ceriulŭ se vede luminosŭ seninŭ; atuncĭ sûntŭ compensate ostenelile cari le aŭ petrecut neobosițiĭ păstorĭ. Acea căldură îmbălsămită de profumulŭ bradilorŭ și alŭ florilorŭ, rĕcórea cea plăcută lângă rîulețe, la umbra stâncilorŭ ș'a arborilorŭ, îĭ chiamă la repausŭ în frumusețea dileĭ; se aude în tóte părțile numaĭ cântece, glume și bucurie!.. Decĭ, în tot locul pe acel timpŭ, se audia, prin mulțimea ciobanilorŭ, în Puru, cântarea din flueru a luĭ Mitea și vocea cea tare a luĭ Soare mânzăraruluĭ.

Într'uă di, Soare plecase din munte ca să mérgă pênă la tîrgŭ; rĕmăsese numaĭ Mitea ca să vegheze lângă oĭ. «Vaĭ! ce o să ne facemŭ déca nu va veni Soare?» diseră femeile îngrijiate, cari eraŭ deprinse să se deștepte fórte de diminéță la strigătul cel rĕsunătorŭ al acestuia; Mitea nu va fi în stare, adăogară dênsele, să se scóle așa de nópte să aducă la strungă oile precum făcea marele mânzărarŭ. Mitea cu tóte acestea, pe când se lumina de diuă, pe lângă nisce strigărĭ ce dete din midlocul munteluĭ, apoĭ, la ușa fie-căria stâne, lovi tare cu măciuca luĭ ferecată, că se deșteptară toțĭ ceĭ din munte, și străiniĭ ceĭ aședațĭ p'în nisce căsuțe învecinate.

Mitea fu admiratŭ de acéstă a luĭ deșteptăciune și bărbăție.

Este bun de a fi militarŭ băiatul acesta! diseră uniĭ de aci.—Așa era și Mărian care de mult a intrat în óste și a rĕmas p'în Bucurescĭ, adogară femeile.—A! Mărian, îlŭ scimŭ, diseră vre uă duoĭ ciobanĭ de uă-dată;

elŭ se prinsese óre-când frate de cruce cu Soare? A fost de la noi din uă comună în Mechedinţĭ; eară despre părinţi luĭ, eĭ se trăgeaŭ din munţiĭ Vranceĭ, carĭ sûntŭ aprópe de apa Putna!..

Venise în astă-laltă-ḑi Borceanul, arendaşul munteluĭ; şi îndată sosi şi mânzăraru Soare.

Era atuncĭ ḑiua din urmă a dulceluĭ, adică lăsatu-seculuĭ de postul St. Mării; şi în stâna cea spaţiósă ca un şopron, construită de bârne, cu nisce pătceane şi lăviţĭ p'împregiurŭ, înlăuntru-ĭ, cu focurĭ la miḑlocŭ, şi vêntul cu fumul se întêlnescŭ în ea rĕdicându-se şi suflândŭ din tóte părţile, ceata păstorilorŭ pregătise un mare ospĕţŭ pentru séra aceia. Soare şi Mitea eraŭ heroiĭ astuĭ spectaclu, între atâţĭ flăcăĭ păstorĭ, bĕtrânĭ, femeĭ şi fiice carĭ umpluseră stâna cea mare.

Dupĕ ce îngrijiseră de vite, dupe ce se pusese tóte la cale pentru ospĕţulŭ acesteĭ serĭ, precum ḑiserămŭ, cârligile cele marĭ şi afumate eraŭ unul dupĕ altul prinse, când cu cazane în care se ferbe jintiţa, când de căldarea cu lapte, când cu cele de mămăligĭ; şi toţĭ competrecĕtoriĭ asteĭ serate se aflaŭ înşiruiţĭ pe lângă focŭ spunêndŭ ghicitorĭ, femeile muntene împliniaŭ una din cele maĭ însemnate ocupaţiunĭ, pregătindŭ menagiulŭ, precum se scie, de jintiţă, caşurĭ şi carne de óie afumată pentru mulţiămirea şi serbarea păstorilorŭ.

Soare era atuncĭ în ceĭ maĭ frumoşĭ anĭ aĭ juneţeĭ; ênsă se însurase pré de tînĕrŭ şi avea duoĭ copiĭ. Elŭ fusese d'uă etate cu Mărian, cu care se prinsese, precum s'a ḑis, frate de cruce, care atuncĭ era de patru anĭ în oştire.

Mitea se părea un feciorașŭ care n'a împlinit opt-spre-ḑece anĭ. Cel d'ântiĭ era vîrtosŭ tare ca un Ercule; cel d'al duoilea, de și un copilŭ, în fisionomia luĭ vedea cineva uă prematură desvoltare; în vorbele luĭ descoperea uă judecată care era în acordŭ cu bărbăția și faptele luĭ cele de coragiŭ. Îlŭ vomŭ privi!..

Se întinse mésa pentru păstorĭ; fluerul înbucura óspiĭ prin uă dulce cântare; uă ploscă cu vinŭ se dedea în rôndŭ trecêndŭ din mână în mână!.. Se ospĕtară eĭ cu toțiĭ; și, după ce ceĭ d'ântêĭ se rĕdicară de la mésă, cari eșiră la vite, veni apoĭ și rândulŭ ciobanilorŭ ceĭ de afară, să intre și eĭ să mănânce, ca, cu chipul acesta, să nu rĕmâie vitele singure. Păstoriĭ îșĭ îndeplinescŭ détoria acésta cu sânțenie!..

Amŭ asistatŭ cu toțiĭ la astă petrecere.

Ciobaniĭ, la asemenea ocasiunĭ, se întrecŭ făcêndŭ tot felulŭ de mișcărĭ gimnastice, precum săriturĭ peste focŭ de cetină, întrecere la fugă, la luptă, și a rĕdica greutățĭ marĭ pe brațe. Soare a rĕdicat duoĭ păstorĭ făcuțĭ berbece pe d'asupra capuluĭ sĕŭ. Mitea a danțat pe bâtă un danțŭ care l' obicinuescŭ Româniĭ ceĭ din Hațegŭ. Femeile și fiicele luară parte la danțŭ. Mulțimea păstorilorŭ se prinsese ca unŭ lanțŭ, ocolindŭ și făcêndŭ săriturĭ cadențate p'împrejurulŭ foculuĭ, și, la fie-care duoĭ pașĭ, ḑiceaŭ vorbe versificate, la care femeile le rĕspundeaŭ. Mitea s'auḑi ḑicênd între alte versurĭ cu uă voce forte:

«M'a făcut mama feciorŭ
«Să fiŭ tati d'ajutorŭ!..»

— Huiuŭ!!. se auḑi de colo un Jinar, ce era de origine dintre vechiĭ grănicerĭ din Ardeal, care purta uă

palașcă înțesată pe curea cu bumbĭ, peste peptŭ, și avea la pĕlărie duoĕ pene de păunŭ.

‚Cucuruz cu fóia 'n susŭ,
‚Sărut ochiĭ cuĭ l'o pus!
‚Cuĭ l'o pus cu patru boĭ,
‚Sărut ochiĭ amênduoĭ!..

Și elŭ săria și lovia din picióre danțândŭ.

Un altul dintre ciobanĭ:

‚Sciĭ tu mândro ce ți am spusŭ,
‚La cules de cucuruzŭ?
‚Unde-or fi ómenĭ maĭ mulțĭ,
‚Tu la min' să nu te uițĭ;
‚Unde-or' fi maĭ puçineĭ,
‚Ochiĭ teĭ să fie-aĭ meĭ!

Jinarulŭ sărindŭ și lovindŭ în calcâie:

‚La feréstra mândreĭ mele
‚Curge un pêrîuțŭ cu jele.
‚Eși mândra să se spele;
‚Vĕḑu că 'sŭ lacrimile mele!..

Salomia, una dintre băcițe, adăogă, ca rĕspuns, Jinaruluĭ:

‚Mergĭ noróce, mergĭ cu bine,
‚Că tu nu eștĭ pentru mine!..

Jinarulŭ, eară dândŭ chiote:

‚Albo! Albo de la munte!
‚Ce ți aĭ pus fesciorŭ pe frunte,
‚Că ți a eșit vorbe multe?..

Salomia:

„Las să iasă că nu'mĭ pasă,
„Că s'a dus Bădea la cósă,
„Să 'mĭ cosiască fânŭ cu florĭ
„Să'mĭ fie de sĕrbătorĭ
„La brâŭ și la cingătórĭ;
„Să 'mĭ cosiască fânŭ cu roă,
„Rupe-i-s'ar' cósa 'n duoĕ,
„Să vie la alta nouă!

Luĭ Soare îĭ veni rândulŭ a ḑice și elŭ, tot danţândŭ:

„Cine n'are dorŭ pre vale,
„Nu sciĭ luna când rĕsare
„Și nóptea cât e de mare!
„Cine n'are dorŭ pre luncă,
„Nu sciĭ luna când se culcă,
„Și nóptea cât e de lungă!..

Uă-dată cu danţulŭ dialogile acestea represinta unŭ theatru rusticŭ.

Salomia, cea maĭ jună dintre băciţie, continuă:

„Jelui-m'așĭ jelui,
„Jelui-m'așĭ și n'am cuĭ,
„Jelui-m'așĭ codruluĭ.
„Codru-e verde și nu'mĭ crede!
„M'oiŭ lăsa pênă la véră,
„Ș'oiŭ eși la câmp afară,
„Când vorŭ cresce dădăţeĭ,
„Și m'oiŭ jelui la eĭ

„Ca la frăţiorii meĭ,
„Când vorŭ cresce viorele,
„Şi m'oiŭ jelui la ele
„Ca la surorile mele!..

Soare:

„Cucule cu pénă sură,
„Ce tot cânţĭ la noĭ pe şură?
„Aŭ ţi-e fóme, saŭ ţi e sete?
„Orĭ ţi-e dorŭ de codru verde?.

Rĕspunde Ianoşĭ Jianul, un al treilea păstorŭ:

„Nu mi 'ĭ fóme, nu mi 'ĭ sete,
„Nicĭ mi 'ĭ dorŭ de codru verde,
„Dér mi 'ĭ dorŭ de satulŭ meŭ,
„C'am lăsat treĭ mândre 'n elŭ;
„Una 'n dealŭ şi una 'n vale,
„Una 'n capul satuluĭ.
„Cea din dealŭ, ca un pĕcharŭ,
„Cea din vale, ca uă flóre;
„Cea din capul satuluĭ
„Pune mórte capuluĭ!..

Cântecile fluerilorŭ, loviturĭ din călcâie, călcăturile cele cu tropotŭ a le dănţuitorilorŭ, rîsurĭ şi bătĕile în palme se amestecaŭ făcêndŭ un sunetŭ pré sgomotosŭ.

Era meḑiul-nopţiĭ, şi festivitatea îşĭ urma cursul eĭ...

Între acestea intră un băiatŭ, şi ḑise Borceanuluĭ care sta reḑematŭ pe un patŭ de blănĭ gróse: —A venit suprefectul din Hirişescĭ cu primarul de la Novacĭ, şi câţĭ-va sătenĭ!.. Eĭ sûntŭ afară!..

— Ce va fi căutândŭ elŭ acum aicĭ?.. S'a făcut doară vre uă hoţie?.. Este vre uă cercetare cum-va?.. ḑise Borceanul celŭ cu un peptŭ de treĭ palme şi ḑiumĕtate, cu chimirulŭ acoperitŭ cu bumbĭ de alamă, sarica luĭ lăţósă pe dênsulŭ, şi cu uă pĕlărie învechită rósă care îĭ cădea pênă pe ochĭ.

— Subprefectul?!. ḑiseră cu uă voce, păstoriĭ, cari la ora aceia, începuseră să fie cam ameţiţĭ. Soare rĕmase pe gôndurĭ. Mitea continuă cu alegreţea sa, arĕtându-se din ce în ce maĭ aprinsŭ la danţŭ.

Chestiunea pentru care autorităţile din plaiŭ veniseră p' acel timpŭ în munte, fu că ele căutaŭ recruţĭ pentru óste. Pe ciobanĭ numaĭ la stânĭ îĭ prinḑĭ véra.

De şi ceĭ maĭ mulţĭ păstorĭ eraŭ veniţĭ de peste graniţă, şi aveaŭ pasa-porte, Soare ênsă era din Bengescĭ, şi elŭ fusese détorŭ, dupre legĭ, să tragĕ la sorţĭ. Elŭ n'a venit când fusese chiămatŭ. Trăsese părintele seŭ pentru dênsulŭ; şi elŭ se vede că atuncĭ n'a căḑut la sorţĭ.

Ceĭ cari nu s'aŭ conformat détoriilorŭ cătaŭ să se témă..

Eĭ toţĭ înlemniră, toţĭ înmărmuriră de acésta.

— Nimenĭ să nu fugă, saŭ să se ascundĕ c'apoĭ va fi rĕŭ!.. ḑise subprefectulŭ intrândŭ în miḑlocul păstorilorŭ.

Din femeĭ începură să plângă; bĕtrâniĭ, schimbaţĭ la feçe, se gôndiră. Juniĭ atuncĭ stătură loculuĭ.

Pentru Soare era greŭ, că era însuratŭ şi avea copiĭ!.

Mitea de colo, fără a sta mult la gôndurĭ, voiosŭ şi suriḑêndŭ, înaintă către autorităţĭ, şi elŭ ḑice:

„Sûnt Românŭ! Voescŭ să mergŭ eŭ pentru ţéră şi pentru fraţiĭ meĭ!.. şi vĕ rogŭ să mĕ luaţĭ pe mine! Voiescŭ să 'mĭ daŭ sângele când va fi trebuinţă, ca să aperŭ pă-

mêntul strămoşilorŭ şi pentru mărirea naţiuneĭ întregĭ!.. Fiţĭ domni-avóstră singurĭ că o să aveţĭ un bun şi credinciosŭ oşteanŭ!.. Mitea e cu inimă! Mitea este Românŭ!..«

Într'un momentu naivitatea şi buna voie a acestuia schimbă façia lucrurilorŭ dinaintea celorŭ îngrijiaţĭ.

Cu tóte că tata luĭ Mitea venise de mult în ţeară cu pasportŭ, în vedere ênsă că acesta trăise aicĭ de micŭ copilŭ, şi din părinţĭ era adevĕrat Românŭ, dupĕ încredinţarea făcută de atâţĭ păstorĭ, elŭ fu admisŭ. Mitea de aci, plin de entusiasmŭ, se pregăti d'a însoçi pe subprefectŭ la tactŭ, unde i se formă actele cerute, şi d'acolo să mérgă la reşedinţa judeţuluĭ.

Soare rĕmâne de uă-camdată.

Maĭ ales, elŭ avêndŭ numaĭ tată omŭ bĕtrânŭ şi neputinţiosŭ, căta să fie de ajutorŭ tatîne-seŭ în bĕtrăneţile sale. Elŭ va intra ênsă la reserve, pregătitŭ de a veni la uă a duoa chiămare, décă va fi necesitate.

Borceanul se găti de călĕtorie; şi elŭ plecă a duoa ḑi, cu câţĭ-va caĭ încărcaţĭ, la tîrgulŭ de la Haţegŭ; şi, dupĕ ce se va înturna de la acelŭ tîrgŭ, să se ducĕ spre Craiova, să reguleze acolo, cu un proprietarŭ de la Moţăţeĭ, pentru iernatul oilorŭ, împregiurul Calafatuluĭ; şi tot-d' uă-dată să vînḑă burduşile cu untŭ neguţiătoruluĭ Hechim, musulman de la Vidin.

Aci cată să nu uitămŭ că, precum inima are simţire şi auḑŭ ce o face a sălta de musică, ochiĭ aŭ uă limbă a lorŭ de a vorbi. Vorbele sûntŭ slabe pe lângă aceia ce scie a spune ochiĭ! Uă-dată mintea aţintită la obiectulŭ ce 'lŭ iubimŭ, inima nóstră formează un cultŭ pentru dênsulŭ. Nicĭ uă condiţiune saŭ vre uă altă putere nu póte

ordona ochilorŭ d'a nu vedea ş'a vorbi, şi inimeĭ d'a nu iubi! Mitea dér, acelŭ ciobanŭ de maĭ 'nainte şi în urmă devenitŭ ostaşŭ pentru a apĕra patria cu preţul sângeluĭ sĕŭ, precât timpŭ a vĕḑut pe fiica ḑisuluĭ funcţionarŭ, nu a încetat într'una a o privi ş'a o admira, asemĕnând-o cu ḑeiţele, ḑînile ce păstoriĭ aŭ obiceiŭ d'a povesti în basnele lorŭ. Cât despre frumósa Susana, déca va fi atras junele acesta atenţiunea eĭ, a fost numaĭ într' atâta, că iĭ plăcea să 'lŭ asculte când elŭ cânta cu fluerulŭ. Elŭ cânta cu acestŭ simplu instrumentŭ de mişca inima şi scotea lacrimĭ, precum face un artistŭ. Póte că, dênsa, nu 'lŭ va uita aşa curêndŭ!..

Să nu uitămŭ, între atâtea personage cari le vedemŭ aci, să vorbimŭ şi despre D. P... celŭ cu uă figură impresionabilĕ, cu capul cărunţitŭ, cel-ce venise tot din Severin cu acestŭ funcţionarŭ; un bărbatŭ care luase parte în tóte mişcările, în România, de la 35 pênă la revoluţiunea de la 48. Elŭ a trăit mult timpŭ în Varna şi în urmă se stabilise în Constantinopole. Elŭ nu era născutŭ în România, dér desele relaţiunĭ cu Româniĭ, într'uă ţéră atât de ospitalieră, îlŭ făcuse să fie mândru numindu-se filoromânŭ, şi în urmă se surnumi Românul P...

Loculŭ nascereĭ sale fu un sătucŭ în Macedonia. Elŭ servise, pe la începutul formăreĭ miliţiĭ în România, vre uă câţi-va anĭ în óste; şi, eşindŭ, se apucase să studie medicina. Ênsă nu escelase în acéstă carieră. Se ocupă în urmă de inginerie, şi maĭ făcu şi comerciŭ. În Turcia maĭ cu sémă face omul de tóte, că acolo se trece. Aşa dér, elŭ, din când în când visita România pentru afacerĭ de comerciŭ, pe care o privia ca mama sa. Avea un orgoliu

numindu-se, cum am ḑisŭ, Român, și chiar trăind în Constantinopole. În Bucurescĭ maĭ 'nainte fusese strêns legatŭ în relațiune cu rĕposatul Capitan D. Cozacovicĭ,cel-ce a lucrat cu tot dinadinsulŭ și cu tóte miḑlócele pentru a lumina și a rĕdica Românii din Macedonia!..

La Bucurescĭ, Iașĭ și Galațĭ era, acela, pré bine cunoscutŭ.

Avusese cu ḑisul funcționarŭ uă veche și intimă cunoscință ce data din junețea lorŭ.

Elŭ admira cu uă nespusă ardóre privindŭ pădurile cele mărețe din Gorjĭ, cursurile rîurilorŭ, apele și cascadele Galbenuluĭ, Gilortuluĭ, și albia mărginită de stânci și munțĭ înalțĭ cu multe sênurĭ formate pe lângă pădurĭ de braḑĭ și fagĭ secularĭ a le Jiiuluĭ, și admirabila eșire de sub stâncĭ a Sodooluluĭ și Jealeșul la Runcŭ, precum și defileul pitorescŭ al munticeilorŭ la Tismana, pescera de la Polovracĭ, în gura Oltețuluĭ etc.

După duoĕ sĕptĕmânĭ, funcționarulŭ se înturnase la Severin cu soçia, cu fiica-ĭ, și cu a amicul sĕu P...

În una din ḑile vorbindŭ cu acesta despre nestabilitatea în funcțiunĭ, la noĭ, elŭ se plânse de greutățile și neajunsurile de a putea trăi, că este plătitŭ și tractatŭ ca un salahorŭ.

— Estĭ dér ca și muritorŭ de fóme fiind funcționarŭ? îĭ observă P.. Lasăte de asta carieră, și haĭ să facemŭ comerciu; vino cu mine să ne apucămŭ de comnrciŭ! Vino déca vreĭ cu mine în Constantinopole. Sper că voiŭ lua uă întreprindere cu reparația șoseleĭ, în Bythinia, maĭ în sus de Brusa.

Aĭ putea să fiĭ folositŭ bine...

— Cam greŭ acum, sûnt împovăratŭ de familie, şi unde mĕ voiŭ duce cu atâtea şi atâtea greutăţĭ cari le am?.. Şí, afară de acésta, Românulŭ maĭ anevoe se depărtează de căminulŭ şi mormintele părinţilorŭ seĭ!..

— Décă nu veĭ putea să facĭ asta, copii dumitale vorŭ veni vre unulŭ acolo unde ḑicŭ, adăogă P...

— Copii meĭ... rĕspunde funcţionarulŭ, am numaĭ uă fată.

— Cine póte să scie ce se va întêmpla? Eŭ tot-d'a-una voiŭ fi amicŭ adevĕratŭ şi ca unŭ părinte urmaşilorŭ dumitale, chiarŭ când voiŭ fi depate de aicĭ. Fiica dumitale, ênsâşĭ fiica dumitale, se va putea întêmpla ca să vinĕ acolo!..

IV

CUNOSCINŢA ŞI VISITA FĂCUTĂ LA SEVERIN

Uă eventuristă, nu scimŭ prin ce întêmplare se introdusese în casa acestuĭ funcţionarŭ. Dênsa predomnia spiritul soçieĭ acestuia, şi căuta maĭ mult să predomine p'al juneĭ Susaneĭ, însuflându-ĭ gustulŭ pentru mode de tot felul şi galanteriĭ. Oraşul Severin a put'ut vedea străbătêndŭ stradele uă femeie ca de 22 anĭ, avêndŭ pe capul eĭ uă beretă a le căria florĭ violete se albiseră de sóre; ea era potrivită la statură, avênd câte-va semne de bubatŭ în obrasŭ, cu façia maĭ mult ócheşă, bună de gura teleleică, înţelegea puçin nemţesce şi câteva vorbe gr

cescĭ, de pe timpul de când fusese la Giurgiu şi la Galaţĭ. Dênsa frecuenta maĭ mult magasinele modistelorŭ, de a putea aduce nuvele próspete aceleĭ familiĭ unde ea adesea intra. Maĭ rarŭ s'ar' fi întêmplat să lipsiască de acolo la timpul meseĭ. Conversaţia eĭ interesa şi cu acésta pe soçia funcţionaruluĭ, cŏcĭ ea spunea tot ce se petrecea în oraşŭ prin familiĭ, câţĭ străinĭ bărbaţĭ şi femeĭ veniaŭ cu vaporulŭ, şi ce se făcea serile pe la numerósele grădinĭ şi berăriĭ.

În una din ḑile, întinse conversaţia, acéstă eventurieră, pênă şi asupra părinteluĭ familii, că de avariţie nu voesce să mérgă serile să petrécă la aceste grădinĭ, unde e pré frumosŭ, şi se daŭ micĭ representaţiunĭ theatrale, saŭ concerte de arphoniste; şi soçia numituluĭ, cam uşurică cum era, asculta la acéstă cutezătóre fără a 'ĭ ḑice ce-va. Atât numaĭ că nu era de façiă şi Susana când fuse acéstă conversaţiune. — Auḑĭ! ce voesce să facă boierul dumitale? adăogă cea de sus, tot oraşul vorbesce, că voesce să mărite pe domnişóra dupĕ unŭ băcan cu marele magasin cu măsline. Ciudatŭ!..—De unde sciĭ asta Paulo? întreba funcţionărésa.

Lectorulŭ va crede că vede în femeia ast-fel numită vre uă Italiană, saŭ vre uă Nemţóică? Numele acesta nu fusese al eĭ cel din botezu; ea îlŭ luase auḑindŭ lectura vre unuĭ roman, ca să 'şĭ dea óre-care aerŭ pe acolo unde nu era cunoscută.

— Da, toţĭ vorbescŭ de astă nepotrivită alegere pentru mult graţiósa dumitale fiică. Ea trebue să ia vre unŭ funcţionarŭ înaltŭ, vre-un oficerŭ, saŭ vre unŭ străin dintr'uă nobilă familie!.. Măritând-o dupĕ un omŭ de josŭ,

se asémĕnă cu aceĭ părinţĭ cari aplică pe băeţĭ la nisce meseriĭ grόse, în locŭ să 'ĭ dea să înveţe declamaţia, a produce din eĭ geniĭ artistĭ.

În adevĕrŭ bărbatulŭ vorbise în acea diminéţă cu femeia luĭ, că bine ar' fi să dea pe Susănica dupĕ unŭ avut băcan şi proprietarŭ, un bărbat cu miḑlόce, care o va face fericită. Prin ce întêmplare nu putemŭ sci, că, diavolu femeia intrigantă, a aflat de acésta, şi voi să ameţiască ântêĭ pe mama, şi apoĭ să rĕtăciască mintea copileĭ ca ca să se opunĕ voinţeĭ tatăluĭ. Mama, decĭ, cunoscêndŭ şi voinţa feteĭ că este contrariă, a rĕspuns soçiuluĭ într'unŭ chipŭ negativŭ despre acéstă afacere...—Cine scie ce se întêmplă mâine poimâine, şi noĭ n'o să trăimŭ cât lumea!.. ḑise bărbatulŭ soçieĭ sale, de aceia bine ar' fi să nu umblămŭ dupĕ lucrurĭ cari nu le putemŭ să le ajungemŭ, şi maĭ bine să măritămŭ pe Susănica dupe unŭ comerciantŭ onestŭ care acum o cere.—Cum?.. Dumnéta!.. ḑise femeia care aprόpe nu sciea ce vrea şi ce făcea cândŭ se opunea soçiuluĭ eĭ care ş' înţelegea maĭ bine posiţiunea sa de funcţionarŭ.—Ce zestre putemŭ să dămŭ fiiceĭ nόstre ca să 'ĭ găsimŭ uă partidă maĭ bună decât cea care acum se presintă?—Fata nu 'lŭ voesce!.. aĭ auḑit? adăogă femeia cu uă căutătură acră asupra bărbatuluĭ eĭ.

Bietul omŭ, cât era elŭ de mare şi cu unŭ chipŭ arĕtosŭ, a trebuit să tacă dinnaintea femeeĭ care era puçină şi slabă, ênsă care avea uă gură ca uă sabie. Elŭ nu scia nimicŭ, că, femeia care venia tot-d'auna pentru lucru în casa luĭ, era ceia ce ḑice românul, talpa-iaduluĭ!

Acea Paula intrase la Susana care sta pe gôndurĭ în camera ce avea privire spre Dunăre. Cum se deschise

ușia, copila întórse capulŭ, și vĕḑêndŭ că este acésta, se rĕdică și 'ĭ dete unŭ scaunŭ să șéḑă. Juna femeie venise ca să 'ĭ vorbiască și avea pré multe de vorbitŭ, de aceia începu maĭ ântêĭ de la mode și alte nimicurĭ, ca maĭ pe urmă să vie la ceva maĭ importantŭ.

Privirea spre Dunăre este admirabile din acele case situate pe malŭ. Severinul orașŭ noŭ, care nu datează cincĭ-ḑecĭ de anĭ de la fundarea luĭ, are uă formă óre-cum europeană și ascunde în sênul sĕŭ urmele istorice de maĭ mulțĭ secolĭ, de la Romanĭ și Dacĭ... Fortereța și peciórele poduluĭ făcut de Traian pe Dunăre este aci. În tóte părțile se găsescŭ urme istorice și monumente, și numele acelorŭ ilustri heroĭ sûntŭ scrise pe lespedele de piatră. Cărămiḑile cele marĭ și petrele din edificiurĭ, se află espuse vedereĭ. Statue de diferite tăieturĭ și mărimĭ, atragŭ mirarea visitatorilorŭ. Puncturile principale, ce le privesce ochiulŭ și atinge inima, se vĕdŭ, într'uă măréță suvenire, maĭ cu sémă, în grădina publică, cea formată din drumulețe cu aleiurĭ, pe antica fortereță romană, în care se aglomerează tóte acele prețióse descoperirĭ; și, în óre-care depărtare, piciorulŭ poduluĭ luĭ Traian, care este situatŭ la capĕtulŭ din josŭ al orașuluĭ, pe țermulŭ Dunăreĭ, vorbesce despre venirea coloniilorŭ romane în Dacia!.. Puçin d'asupra acestuĭ locŭ, s'a descoperitŭ de curênd un orașŭ întregŭ, care a fost óre-cândŭ, dér s'a stersŭ din suprafaçia pămêntulu. Ca unŭ metru și ce-va maĭ adâncŭ, se vĕdŭ fundamentele caselorŭ și bisericelorŭ: episcopia de Severin se cunósce întrégă aci, precum și muriĭ carĭ încongiură curțile acestorŭ edificiĭ.

Orașulŭ Severin este tăiat în duoĕ printr' uă vălcea, în

albia căria sûntŭ fontânile din cari se alimentează tótă populaţiunea, şi a le cărorŭ apeducurĭ datează de la Romanĭ, conservate pênă în ḑilele nóstre. Unŭ podŭ de pétră cu forma arcuită, unesce aceste duoĕ părţĭ a le oraşuluĭ cari sûntŭ populate şi înfrumuseţate cu case şi grădinĭ. Dunărea care desparte aci pămênturile ţĕreĭ nóstre d'a le Serbii, forméză, maĭ de la vale, nisce insulete acoperite cu pădurĭ. Vederea eĭ este încântătóre, când vin bastimentele cu aburĭ din tóte direcţiunile, luptându-se cu valurile ce le respinge înspumate pênă la ţermĭ; şi, la marginile eĭ, pescariĭ, cu nisce luntrişóre ce alunecă pe d'asupra undelorŭ, cercetează icĭ şi colo cârligile şi mrejile lorŭ în ape. Maĭ cu sémă serile e şi maĭ încântătóre privirea acésta, în mugirea valurilorŭ auḑită de pe malurĭ, când reflectul raḑelorŭ luneĭ cade pe ape, şi de departe este vĕḑutŭ când sosesce vre unŭ bastimentŭ, care pórtă dinainte-ĭ duoĕ luminĭ: roşie şi verde.

Acestea tóte eraŭ zărite din apartamentulŭ caseĭ funcţionaruluĭ, cea situată spre malŭ, în façia agenţii vapórelorŭ austriace, de unde copila petrecea privindŭ, avênd în mâinile sale nisce spiţurĭ şi uă igliţă. Une-orĭ, serile, stând pénă târḑiŭ în întunericŭ cu ochiĭ p'între zalozele, vedea de la ferestre încântătorulŭ cursŭ al fluviuluĭ, cum ḑiserămŭ; şi, ea, par'că ar' fi simţitŭ uă neliniscire, nefiindŭ în stare a 'şĭ da uă sémă ca ce îĭ lipsia de a fi fericită. Alte orĭ cu tótă frumuseţea localităţiĭ, simţia un urîtŭ, din care se făcea óre-cum melancholică. Suvenirele păréŭ că se reînnoiaŭ pentru imaginaţiunea eĭ. S'a observat ênsă că fiica era schimbată din ceia ce era maĭ 'nainte. Când intra în al şépte-spre-ḑecilea anŭ îĭ perise

acea sburdălnicie care o avusese, îĭ plăcea să fie seriósă, şi căuta singurătatea de a putea cugeta.

Când Paola intră, ea era ast-felŭ, şi numaĭ-decât se redică de a îmbrăţişa p'aceia care venia tot-d'una să 'ĭ spune ce-va noŭ, ceva d'a le modelorŭ!..

Eĭ bine, draga mea! am venitŭ să te felicitŭ pentru nunta dumitale, îĭ ḑise femeia cea cu semne pe obrazŭ, dumnéta n'aĭ voitŭ să mĭ-o spuĭ, ênsă am auḑit-o de la alţiĭ; şi eŭ, ca uă soră a dumitale, viŭ cea d'ântêĭ să mĭ facŭ détoria. Cât aĭ fost de ascunsă!.. adăogă dênsa cu óre-care ironie.

— În acésta, rĕspunde juna fată, mĕ voiŭ lăsa pe alegerea ce vorŭ face părinţiĭ; eŭ n'am auḑitŭ êncă nimicŭ de la dênşi, prin urmare nimicŭ nu sciŭ.

— Ba nu, adaogă femeia, dumnéta eştĭ în dreptŭ să alegĭ. Unŭ băcanŭ, de!.. e tot băcanŭ!.. Se va găsi doară alt cineva, vre-un agentŭ, vre-unŭ funcţionarŭ, cine-va maĭ de susŭ pentru dumnéta!..

Copila tăcea fără a rĕspunde.

Ascultă, déca te încreḑĭ în mine, este unŭ străin, care a venit de curînd cu vaporulŭ! e ca unŭ fel de agentŭ, june frumosŭ, cu avere; elŭ a esprimat către cine-va dorinţa că voesce să te céră. Maĭ ântêĭ dumnéta cată să te arĕţĭ nemulţumită când ţi se va vorbi de cel care vinde untdelemnu şi stafide, să stricĭ împeţirea cu elŭ, să respingĭ acésta cu totulŭ, să te ţiĭ tare; fiind-că, de! dumneta o să trăescĭ cu elŭ, dumnéta aĭ tot dreptulŭ să alegĭ. Şi, când se va strica de tot aceia ce caută să facă taică-teŭ, când se va uita de vorba asta, atuncĭ îţĭ facŭ eŭ

vorba cu acelŭ străin nobilŭ, care nu caută altă zestre decât că îĭ placĭ.

Susana earășĭ tăcu.

În acelŭ timpŭ, din întêmplare, tocmaĭ venia despre agenție, pe cărare în susŭ, unŭ bărbatŭ roșcatŭ la fațiă, cu ce-va pestrui pe obrasŭ, cu pĕlărie de colóre închisă, cu îmbrăcăminți strîmte pe dênsulŭ, și cu parasola în mână.

Dómne! ce minune?.. Uite, vedĭ acelŭ bărbatŭ galantŭ ce vine pe poteca despre agenție? Elŭ e, bărbatulŭ de care ițĭ vorbescŭ. Décă pe séră o să veniți la grădină, îlŭ găsițĭ acolo. Să facĭ cunoscință cu un asemenea cavalerŭ; și, dupĕ ce vețĭ face cunoscință, elŭ o să 'șĭ céră voie ca să vĕ facĕ visită. Numaĭ dumnéta nu priimi înpețirea cu vinde untdelemnŭ și lumînărĭ!..

Ca să lămurimŭ maĭ bine chestiuna, este nevoe a se sci cine era astă femeie ce îĭ toca așa gura, și care din căutătura ochilorŭ, se cunoscea că e uă viperă rafinată și periculósă pentru astă copilă.

Acestea 'le puturămŭ afla din gura unuĭ sergentŭ de la pompierĭ; ênsușĭ omulŭ pe care dênsa îlŭ idolulisase.

În unul din foburgurĭ, din capitală, déca nu ne înșelămŭ, cam pe lângă casarme în Spirea, era uă biată femeiă care trăia cu lucru mâinilorŭ; orĭ cine o chiămа, ea era voiósă a merge, ca să aibă pâinea ḑilnică. Fiica eĭ, atuncĭ ca de 18 anĭ, se vedea în tóte diminețile trecêndŭ la cisméoa din fația casarmeĭ, cu duoĕ cofe în mânĭ, ca să aducă apă acasă.

Ea era rumenă la obrasĭ, cu nisce brațe vîrtóse, avêndŭ mânicile rochii suflecate pênă la umerĭ. Se vedea uă fată voinică și nu neinteligintă. Cu portulŭ eĭ simplu, în

uă rochiţă, cu unŭ şorţŭ albŭ pe dinainte, frumuşelŭ încălţată, şi de multe orĭ cu piciórele spălate albe în papucĭ, ca fusese admirată. Sergentulŭ de la pompierĭ. Viscol, vĕḑênd-o ast-felŭ, hotărîse să o céră la mama eĭ, să i o dea în căsătorie. Unŭ militarŭ în retragere, cu gradu de maiorŭ, de câte orĭ o întêlnia nu se putea să nu 'ĭ zîmbiască, şi să nu 'ĭ ḑică: bună diminéţa fată frumósă!.

După un timpŭ ea nu se maĭ vĕḑu trecêndŭ cu cofele cum ḑiserămŭ. Femeile ce ea le frecuentase maĭ 'nainte, şi pentru care mama eĭ o certase că nu şedea cu lucru acasă, şi când o căuta o găsia hoinară tot pe la vecinĭ, însĕşĭ acele femeĭ se întrebaŭ una pe alta; óre Niţa nu se maĭ vede ducêndu-se la apă?.. Las'o încolo! rĕspunde una din acestea, ea acum s'a făcut maiorésă! Sergentulŭ, peţitorulŭ eĭ, a vĕḑut-o eşind într'uă diminéţă din casă ŭnde şedea maiorul care de curêndŭ lăsase serviciulŭ. Atâta, şi a fost de ajuns să 'lŭ facă ca să o despreţuiască!..

Nefericita fată aduse la mama eĭ patru monede de aurŭ!.. Mamă-sa a înţeles că vorbele cari le ḑicea femeile din foburgŭ eraŭ adevĕrate; şi ea năbuşită de un torentŭ de lacrime îĭ veni să o blesteme, dér nu o făcu. Preotulŭ de la biserica de acolo, bĕtrânŭ şi orbŭ, chiămă la dênsulŭ pe femeie, auḑindŭ vorbele ce se ḑicea în contra eĭ. —Nu v'am ḑisŭ eŭ tot-d'auna: îngrijiţĭ de copiĭ! feriţi-'ĭ de rele năravurĭ, nu le daţĭ drumŭ ca să se strice şi să se pérḑă, cŏcĭ pĕcatul e al vostru, părinţĭ nemintoşĭ! fără prevedere şi fără compătimire de fii fragetele vóstre lăstare!.. Ce aĭ făcut fiică?.. ḑise preutulŭ bĕtrânŭ cu uă voce tare. Femeia căḑu în genuchĭ dinaintea omuluĭ bi-

sericeĭ, şi plânse cu amarŭ audindŭ vorbele luĭ care o certa. — Am pĕcătuitŭ, părinte; e drept, nu 'mĭ am făcut deajuns détoria de mamă!.. — Eĭ bine, ca să fiĭ ertată de Dumnedeŭ şi de ómenĭ, caută de îţĭ mărită fata şi o mântuesce; dă totŭ ce poţĭ şi aĭ, ca să o mărițĭ, să o vedĭ fericită la casa eĭ!.. Ast-felŭ a vorbit preutulŭ, şi femeia plecă către casa sa cugetândŭ, déca nu e pré târdiu, ca să stérgă ruşinea ce 'ĭ făcuse nesocotita eĭ fiică.

Cum a mers lucrurile nu se maĭ scie, atâta s'a aflat, că fiica aceleĭ femeĭ a mers la uă modistă şi apoĭ la uă croitorie femeiască ca să înveţe, ênsă era cam târdiŭ; ea nu voia să maĭ asculte. Maĭ în urmă plecă în oraşele Giurgiu şi Galaţi; ênsă ea îşĭ dete un alt nume, ca să nu o cunóscă cine e. Ea iubise pe sergentulŭ disŭ, şi elŭ asemenĭ pe dênsa, care ar' fi luat-o de legiuita sa consórte, dér greşiala a fost a eĭ. Îşĭ propuse, în acéstă cădere, dênsa, că înavuţinduse va putea să 'lŭ înduplece vre uă-dată, şi de aceia hotărîse să facă banĭ cu orĭ ce chipŭ va putea; banĭ cât de mulţĭ să strêngĕ, dicea dênsa, în totŭ minutulŭ şi orĭ unde se găsia. Maĭ ânteĭ intrase la vre uă duoĭ stŏpânĭ; adică aceia eraŭ supuşĭ la ordinile eĭ!.. Plecă maĭ în urmă la Severin, ca să caute fortuna la uă estremitate a ţereĭ, în care locŭ maĭ nimenĭ nu o cunoscuse. Aci se numi precum audirăţĭ, şi frecuenta casa disuluĭ particularŭ, cel-ce ocupa uă mică funcţiune, şi care avea astă fiică, cum arĕtarămŭ, fórte frumósă.

Funcţionarulŭ sta în pragul uşeĭ dreptŭ în picióre cu mâinile încrucişate, când eşi Paula din apartamentulŭ fiiceĭ sale, şi dênsa, vĕdêndu-lŭ, îĭ făcŭ uă reverenţă, căriia elŭ

îĭ mulțiămi cletinândŭ cu capulŭ. Dupĕ ce se depărtă ea, elŭ vorbi cu femeia sa: — Nu'mĭ place că 'mĭ intră în casă în tot minutul astă femeie stravagantă! — Ce? óre aĭ voi, îĭ rĕspunse femeia acestuia, să nu vie nimenĭ la noĭ? Ea lucréză cusăturĭ pentru Susănița. Dute maĭ bine de'țĭ vedĭ de scrisŭ, și nu te amesteca în trebĭ femeescĭ a le caseĭ.

Bărbatulŭ tăcu și intră în casă, ca să nu pre'noiască cérta cu femeia luĭ. Elŭ credu că cu altă ocasiune îĭ va spune ce intențiunĭ are, că, îĭ convine să dea pe fiica lorŭ în căsătorie după acel comerciantŭ, despre care vorbirămŭ, un băcan înavuțitŭ.

Dupĕ amiadĭ fiind un timpŭ fórte frumosŭ, eșiră la grădina publică, care era la câțĭ-va pașĭ aprópe de casa unde eĭ lŏcuiaŭ.

Susana fu admirată de visitatoriĭ ce percurgéŭ în grădină viindŭ din acele împregiurimĭ și drumulețe umbróse cari cobóră înpregiurulŭ fortereței Turri-Trajana pênă în jos la Dunăre, unde staționează vapórele și bastimentele de comerciŭ.

La vre uă treĭ pașĭ îndărĕtŭ, era paula cu acel străinŭ despre care am disŭ.

Nu fu greŭ ca acesta să facĕ cunoscință cu familia disuluĭ funcționarŭ! Elŭ ceru permisiune ca să vie uădată să facĕ visită, care nu i s'a refusatŭ de către mamă.

Părintele Susaneĭ nu dise nimicŭ.

A duoa di la orele dece punctŭ, precum acela promisese, intră elŭ pe pórtă la funcționarul acasă. Femeia cea cu pĕlărióra cu florĭ spălăcite veni și dênsa.

Dupĕ cât stătu de vorbă, străinulŭ se recomandă că este impiegatŭ la uă ambasadă din Constantinopole, şi că atuncĭ trecea de la Viena, şi a trăit mult timpŭ la Iaşĭ, de unde scia romănesce, şi câte şi maĭ câte elŭ înşiră, şi se rugă să i se permite a maĭ veni să repete visita sa; şi 'n acestŭ timpŭ elŭ mereŭ ţinuse ochiĭ pe juna fiică, cu care asemenĭ schimbă câte-va vorbe împresinţa mameĭ sale. Dupĕ ce apoĭ sărută mâna dómneĭ, elŭ plecă, şi promise că va maĭ veni.

Eată observaţia ce făcuse asupra acestuĭ personagiŭ mama soçieĭ funcţionaruluĭ, care era în etate de şése-ḑecĭ de anĭ: — Óre acestŭ domnŭ va fi botezat crestin?

— Cum nu! rĕspunse Paula. Este un europeŭ, prin urmare creştinŭ.

Dintre aĭ caseĭ numaĭ bĕtrâna mamă se înşelase maĭ puçinŭ: elŭ era unul din aceĭ fiĭ cari inundează Galiţia şi Moldova. Ocupaţiunea luĭ, e una din speculile cele maĭ curióse de pe pămêntŭ. Cineva va roşi auḑind-o... De tóte!.. totulŭ pentru banĭ!..

În Severin elŭ nu a visitat maĭ mult astă familie.

V

ISMAILU

Duoĕ împregiurărĭ pusese pe funcţionarŭ în cea maĭ grea posiţiune: una, agitarea populilorŭ din Turcia, din a căreia causă se făcuse concentrărĭ de oştire spre par-

tea de la vestŭ a ţĕreĭ, cari a scumpitŭ tóte lucrurile pré multŭ, şi. al duoilea, că, guvernul care atuncĭ venise, distituise pe toţĭ funcţionariĭ pendinţĭ de ministerul finançelorŭ.

Omulŭ despre care e vorba, era unŭ verificatorŭ la vamă, cu unŭ salariu abia numaĭ câtŭ să 'şĭ ţie viaţa, cu uă familie grea: femeie, fiică şi sócră bĕtrână, care o ţinea în casă. Fórte amarŭ pentru dênsul! rĕmăsese pe dinafară fără serviciu? Elŭ turba de mânie vĕḑênduse nedreptăţitŭ, sciindŭ că nicĭ-uădată n'a abusat în détoriile sale. Maĭ pa urmă, tot acelŭ guvernŭ, pe mulţĭ din distituiţiĭ funcţionarĭ i a restituitŭ în posturile lorŭ...

Şi încă un evenimentŭ căḑu greŭ bărbatuluĭ sus-ḑisŭ: soçia sa se bolnăvise, şi cu căutarea eĭ cheltuise pré mult. Ea însă din acea maladie rĕmăsese cam paralitică, şi numaĭ bĕtrâna sócra cu fiica sa îngrijia de menagiul caseĭ. Omulŭ alergă cu cheltuială la Bucurescĭ să solicite vre unŭ alt postŭ. Elŭ se duse de se rugă, se umili pretutindenĭ şi pe la toţĭ, se proşternu, ca să ḑicemŭ aşa, lucru care nu era de caracteru luĭ, şi celuĭ maĭ din urmă parvenitŭ la putere, ca să capete vre-uă ocupaţiune cât de mică, să aibă uă bucăţică de pâine în patria luĭ. Nisce domnişorĭ, a le cărora titlurĭ saŭ merite: miḑlóce prin cari eĭ aŭ ajuns ca să dispue de sórtea ţereĭ întregĭ, celorŭ maĭ mulţĭ nu ne sûntŭ necunoscute, şi nicĭ nu ne mirămŭ dupĕ cum merseră lucrurile; acestĭ, abia ca uă graţie, lăsară să vorbiască bietul omŭ despre nevoile sale; şi, dupĕ ce elŭ termină, întórseră capulŭ fără a 'ĭ da vre unŭ rĕspunsŭ. Uniĭ îĭ şoptiră, funcţionaruluĭ distituitŭ: —De ce colóre aĭ fost, frate?...—Ca Român, rĕ-

spunse bietul omŭ, mi am făcut bine détoria în postul care l'am am avutŭ. — Nu este așa, amice! spunemĭ de ce colóre aĭ fost?.. acésta te întreb.—N'am fost de nicĭ uă colóre; îțĭ spun că sûntŭ Românŭ, ce maĭ vreĭ alta?.. —Apoĭ nu! sub ce guvern aĭ servitŭ?..—Am servitŭ țěreĭ, car nu ómenilorŭ cari s'aŭ succedatŭ la guvernŭ, rĕspunse funcționarulŭ cel lăsat în disponibilitate.

— Heĭ! heĭ! amice, greŭ! greŭ de tot îțĭ va fi déca n'aĭ ținut de partida!...

Chipŭ și sémă funcționarulŭ nostru, bupě multă stăruință și rugăciune pe la toțĭ, fu trimisŭ la Ismail într'unŭ micŭ postŭ. Elŭ a priimit: ântêĭ, că se maĭ apropia de loculŭ nasccreĭ unde avea amicĭ și cunoscuțĭ, și, al duoilea, că L... fusese unŭ bărbatŭ stimatŭ care a fost și deputat în cameră. Elŭ sperase mult de la L... cu care despre femeia sa încât-va se rudea; venia cu dênsul vĕrŭ al treilea. Decĭ, credu că cu vre uă altă ocasiune, elŭ, ajutatŭ și de rudenia sa, o să salte din locul unde abia încăpuse. Îșĭ transportă cu mare greutate familia dupě ce o lăsase cât-va timpŭ să stea la Severin, pênă ce 'șĭ luă salariulŭ, dupě trecere de maĭ multe lunĭ în noua sa funcțiune. Și aci, în cele din urmă, se agravară lucrurile! Se dicea că Rosia o să declare resbelŭ Turcieĭ, că uă încăirare va avea locŭ pe țermiĭ Dunăreĭ, și toțĭ de acésta se îngrijiseră; fie-care se gôndia seriosŭ ce o să fie și ce se va petrece. Se vorbia êncă că și România va da opt-decĭ de miĭ ómenĭ în campania acésta; dér ómeniĭ ceĭ maĭ serioșĭ nu o credea... Funcționarulŭ se îngrijise mult de familia sa în acelŭ locŭ, și ar' fi voit să ș'o mute alt-unde va, la vre un orșaŭ maĭ înlăuntrul țereĭ.

După ce stătu ca vre uă ḑiumĕtate anŭ acolo nelipsită de la postu-ĭ, ceru unŭ congediu. Elŭ voi să mérgă să véḑă pe L..

Ce se petrecu în cele din urmă cu L...? Unŭ bărbatŭ fórte stimatŭ, uă capacitate alésă, într'unŭ orașŭ pe partea de dincolo de Milcovŭ, omŭ cu întinse cunoscinţe, și ceia ce este maĭ rarŭ, unŭ bărbatŭ cu caracterŭ, din nefericire elŭ îșĭ perduse mintea. Décă bóla acésta a atins pe mai mulțĭ, făcĕnd pe uniĭ a fi pré vorbitorĭ fără a se gôndi, și alțiĭ cutezătorĭ periculoșĭ hasardânduse în nisce lucrurĭ de cari mintea omenéscă se sparia, apoĭ L... din contra nu vorbia, într'una tăcea. Suferința luĭ era de uă négră melancolie, nu ḑicea nimicŭ și nu cerca nimuluĭ nimicŭ; elŭ mânca, saŭ bea când iĭ dedea alțiĭ, fără ca elŭ să céră. Amiciĭ și consângeniĭ luĭ, pré mâhnițĭ de acésta, mereŭ îlŭ visitaŭ. Doctoriĭ le ḑisese să nu 'lŭ lase nicĭ-uădată singurŭ. Elŭ era slabŭ, învinețitŭ la fațiă, și ochiĭ iĭ era turburĭ. Toțĭ îlŭ îngrijiaŭ, îlŭ căutaŭ și ar' fi doritŭ însănĕtoșirea luĭ. Mediciĭ nu lipsiaŭ de pe lêngă elŭ. Eĭ recomandaŭ, că, déca L... va vorbi, se va îndrepta din astŭ atacŭ, va reveni încet încetŭ la starea sa normalĕ.

Amiciĭ seĭ și doctoriĭ voiră să facĕ uă încercare. Elŭ altă-dată se ocupa pré mult de politică. Elŭ le scia tóte; ḑiarele le citia fără ca vre unul să 'ĭ lipsiascĕ, părea că numaĭ pentru acésta trăesce... Eĭ îlŭ provocară. L... tăcea și nu rĕspundea la întrebările ce 'ĭ făceaŭ amiciĭ. Într'uă ḑi fiind earășĭ adunațĭ, aceĭ cari priimiseră ḑiare și discutaŭ asupra feluluĭ de guvernŭ care e maĭ bunŭ, întrebă pe bolnavŭ despre acésta. În acea ḑi toc-